

Voorlopig ontwerp Kerkplein, kloppend hart van Dalfsen.

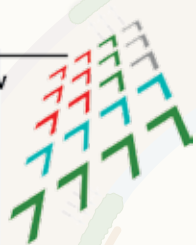


otl ' zwolle' bv
ontwerpburo voor tuin- en landschap

Koedijk 8
7711 DL Nieuwleusen

T: 06-53 250 362
M: info@otl.nl

otl
ontwerpburo voor tuin en landschap ' zwolle' bv



In samenwerking met werkgroep Typisch Dalfsen
en College van Kerkrentmeesters

Toelichtende rapportage VO.

Voorlopig ontwerp Kerkplein,
kloppend hart van Dalfsen.

Oktober 2015



Colofon

Titel

Toelichtende rapportage op VO (Voorlopig Ontwerp)
Ontwerp Kerkplein Dalfsen, kloppend hart van Dalfsen.

Fotografie (tenzij anders vermeld)

Lay-out & realisatie

Tekst en illustraties

ing. Alexander R. Bijl

landschapsontwerper

Contactgegevens

otl ' zwolle ' Bv
Koedijk 8
7711 DL Nieuwleusen

Copyright ©

otl ' zwolle ' bv

Opdrachtgever

Werkgroep Typisch Dalfsen

Met dank aan:

H. Aalders
A. Altena
A. Berghuis
H. de Boer
B. Van Driel
R. Kamphuis
G. Knobbe
G. Knoll
S. Mosterman
P. Muller
B. Uitenbogaard
W. Wijnberger
Y. te Woerd

Datum

Oktober 2015

Voorwoord



In het kader van mijn masterstudie landschaparchitectuur, aan de Academie van Bouwkunst te Amsterdam, heb ik samen met de werkgroep Typisch Dalfsen een ontwerp voor een nieuw Kerkplein voor Dalfsen mogen ontwikkelen.

Voor u ligt de onderbouwing en toelichting op het voorlopig ontwerp voor een nieuw Kerkplein te Dalfsen.

Het planproces heeft gelopen van december 2014 tot oktober 2015. Het ontwerp is tot stand gekomen in een bottom up proces met de werkgroep Typisch Dalfsen en het College van Kerkrentmeesters. Deze werkgroep heeft de burgerparticipatie geleid en vorm gegeven. Bij deze wil ik dan ook de mensen van de verschillende organisaties danken voor hun feedback, en bemoediging, in het bijzonder de coördinator mevr. ir. Yvonne te Woerd.

- Ondernemend Dalfsen;
- Het College van Kerkrentmeesters;
- Plaatselijk Belang dorp Dalfsen;
- Historische Kring Dalfsen;
- Vrienden van Dalfsen.

Naast de mensen van de werkgroep bedank ik ook mijn mentor in deze, zijnde dhr. ir. R. Veenstra architect en stedenbouwkundige en tevens partner van het bureau irrog, bureau voor stedenbouw en landschap te Amsterdam.

Het vervaardigde ontwerp, breed gedragen door de deelnemende partijen, kan meegenomen worden in de op te stellen visie voor het centrum van Dalfsen. Vanzelfsprekend hoop ik dat het ontwerp uiteindelijk gerealiseerd zal worden.

Mochten er nog vragen zijn, dan verneem ik die graag. Ik hou me van harte aanbevolen om dit voorlopige ontwerp te zijner tijd samen nader uit te werken, op basis van de totaal visie, in een definitief ontwerp en de uitwerking daarvan. Dit alles om een plein te realiseren dat niet alleen gezien mag worden maar ook een toegevoegde waarde voor Dalfsen zal hebben.

Hoogachtend,

Alexander R. Bijl

Ing. Alexander R. Bijl
landschapsontwerper

Nieuwleusen | Oktober 2015

Inleiding



Een kerk vormde in Nederland veelal het middelpunt van een stad of dorp. Het vertrekpunt voor omliggende bebouwing. Het hart van een leef- en geloofsgemeenschap. De kerk vormde niet alleen het ordenend principe voor de stedenbouwkundige ontwikkeling van een dorp of stad maar ook voor een geestelijke ordening in normen en waarden. Onze maatschappij rust nog deels op die Joods-Christelijke wortels waarvan het kerkgebouw de ruimtelijke manifestatie is.

Dat de kerk invloed heeft in de ruimtelijke ordening en in het omgaan met en voor elkaar komt in Dalfsen nog tot uitdrukking in de leefgemeenschap en in het gebruik van de openbare ruimte. Het Kerkplein wordt niet alleen gebruikt voor kerkelijke bijeenkomsten, maar ook voor een wekelijkse markt, jaarlijkse festiviteiten, doorgangs- en parkeergebied voor onder andere winkelende mensen en nog veel meer.

Het Kerkplein als kloppend en bruisend hart van Dalfsen, dorp aan de Vecht.

Bij de vormgeving en in het planproces is tevens gebruik gemaakt van de visie van de vier verenigingen die samen de werkgroep Typisch Dalfsen vormen. Deze visie is gebaseerd op de rapportage van het Atelier Overijssel, genaamd Typisch Dalfsen, januari 2013.

Inleiding	4			
1 De Opgave				
• Aanleiding en opgave	8			
2 Inventarisatie en gebiedsanalyse				
• Historisch onderzoek	12			
• Stedelijke verankering	12			
• Ontsluiting en routing Kerkplein	14			
• Parkeren centrum	15			
• Relatie Vecht en waterfront	16			
• Groenstructuur Kerkplein	17			
• Terreinmeubilair	20			
• Diversen	21			
• SWOT analyse	22			
• Conclusies en aanbevelingen	24			
3 Het Proces				
• Bottum up	29			
• 1 ^e informatie en kennismakingsavond	30			
• 2 ^e inspiratie avond	31			
• 3 ^e inspiratie avond	33			
• 4 ^e inspiratieavond	36			
• Overleg kerkenraad en gemeente	37			
4 Visie & randvoorwaarden				
• Visie	40			
• Concept	41			
• nclusies en aanbevelingen	42			
5 Voorlopig ontwerp				
		• Basis ontwerp met bomen 3.0	48	
		• Basis ontwerp	49	
		• Variant 3.1	50	
		• Variant 3.2	51	
		• Variant 3.3	52	
		• Variant 3.4	53	
		• VO markt	54	
		• VO tijdens terrasseizoen	55	
		• VO buiten terrasseizoen	56	
		• Pop up	57	
		• Visual 1.0	58	
		• Visual 1.1	59	
		• Visual 2.0	60	
		• Voorlopig ontwerp	61	
		• Doorsnede zuid - noord	63	
		• Doorsnede oost - west	65	
		• 3D studiemodellen	66	
		Bijlagen		
		• Landschapsarchitectuur	71	
		Referentie onderzoek		
		• Referentie-onderzoek	73	
		• De Heuvel te Tilburg	74	
		• Plein St. Plechelmusbasiliek	76	
		Materialisatie		
		• Materialisatie	79	
		• Detail plein- en parkeerverharding	80	
		• Plateaurand	82	
		• Detail hagen	83	
		• Doorsnede plantvak	84	
		• Detail plantvank	85	
		• Detail afwateringsgoot	86	
		• Detail waterelement hoofdentree kerk	87	
		• Overige verlichting	88	
		• Detail verlichting kerkplateau	89	
		• Detail spelaanleidingen	90	
		• Concept tol	91	
		Lichtvisies		
		• IPV Delft	93	
		• DAGVIER Elburg	95	
		Pop up		
		• Pop uo architectuur	99	
		• chimigi	100	
		• Lucienne van der Veen	105	
		Realisatie & beheer		
		• Realisatie en beheer	109	
		• Algemeen	110	
		• Zitrand en terreinmeubilair	111	
		• Bomen en hagen	112	
		• Beplanting en ecologie	113	
		Verstreckte tekeningen en luchtfoto		
		• Verstreckte tekeningen en luchtfoto	115	





1

De opgave

De opgave

Aanleiding en opgave



Kerkplein van Dalfsen, dichtbij de Vecht.

Het huidige Kerkplein wordt voor vele doeleinden gebruikt. Het gebruik bestaat onder andere uit een terras voor horeca, parkeerplaatsen en een autovrij voorplein voor de kerk ten behoeve van kerkelijke gebeurtenissen, evenementen en ruimte voor een wekelijkse markt.

Er is behoefte aan een onderscheidend Kerkplein waarbij meer ruimte ontstaat voor meer, kleinschalige, activiteiten in het hart van Dalfsen. Een en ander zoals in het rapport *Typisch Dalfsen* staat aangegeven: één van de opgaven voor Dalfsen is om van het Kerkplein het kloppend hart van Dalfsen te maken.

Formulering opgave

Maak via een ontwerp zichtbaar welke ideeën bij de verschillende verenigingen (samenwerkend binnen de werkgroep *Typisch Dalfsen*), het College van Kerkrentmeesters en omwonenden leven.

Doel van de opgave

In samenspraak met genoemde partijen zichtbaar maken van de ideeën die bij hen leven over het Kerkplein door middel van een ruimtelijk ontwerp. Deze partijen zullen dit ontwerp overhandigen aan de Gemeente om daarmee aan te geven hoe zij de toekomst van het Kerkplein graag zouden willen zien.

Dit doel komt voort uit een van de opgaven van de geformuleerde visie zoals is vastgelegd in de rapportage *Typisch Dalfsen* van Atelier Overijssel¹⁾.

Vanuit de visie komen meerdere opgaven naar voren, die bijdragen aan een duurzame en krachtige dorpskern:

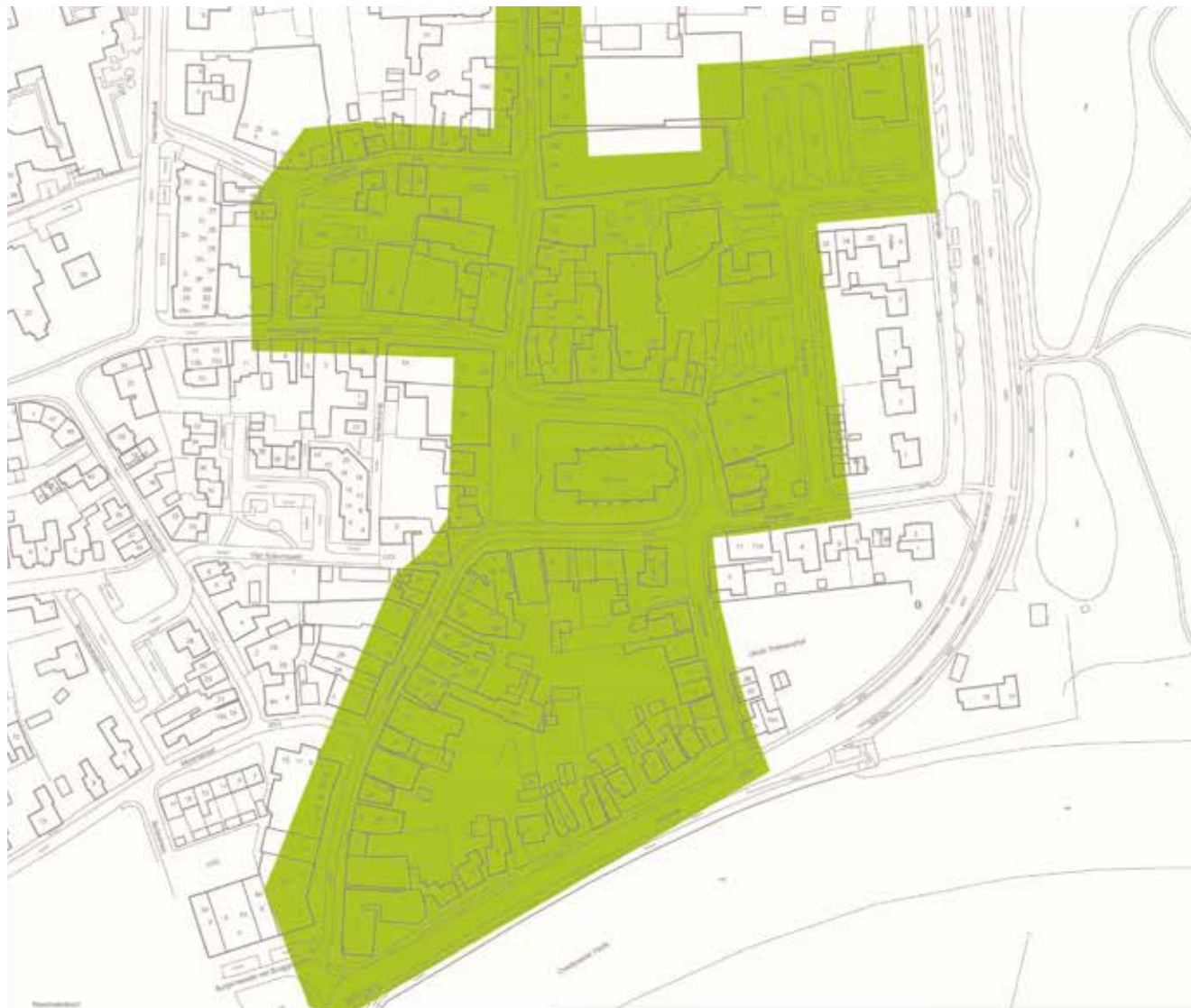
- Maak het Kerkplein het kloppend hart van Dalfsen.
- Zorg voor een uniforme, kwalitatief hoogwaardige inrichting van de openbare ruimte.
- Hanteer een duidelijk en stringent reclamebeleid.
- Versterk de entrees tot de compacte kern.
- Optimaliseer de verkeersstructuur.
- Versterk de relatie met de Vecht.

Kerkplein het kloppend hart van Dalfsen

Maak het kerkplein autoluw, in aansluiting op de kernwinkelstraat en geef daarmee ruimte voor acti-

De opgave

Aanleiding en opgave



Grenzen centrumplan volgens gemeente.

viteiten, zoals de weekmarkt en kleinschalige functies en evenementen die aansluiten op het dorps karakter van Dalfsen. Zorg voor meer reuring en een aantrekkelijke inrichting om het verblijf te veraangemen. Dit kan bereikt worden door herinrichting van het Kerkplein. Bij herinrichting valt te denken aan zitplaatsen, openbaar toilet, fietsenstalling, kiosk en extra aandacht voor de groeninrichting. Voorwaarde daarbij is dat het kernwinkelgebied bereikbaar dient te zijn via goede, gratis, parkeervoorzieningen op loopafstand met een gesloten parkeerbalans en voor een goede bevoorrading van de winkels.

Een uniforme, kwalitatief hoogwaardige inrichting van de openbare ruimte

Een eenduidige inrichting van de openbare ruimte kan het kernwinkelgebied versterken en tevens de aansluiting op het Waterfront versterken. Het is belangrijk om aan te sluiten op de gemaakte keuzes aldaar.

Het ontwerp dient in samenhang met de overige vermelde opgaven te worden uitgevoerd, welke zijn verwoord in het rapport *Typisch Dalfsen* van Atelier Overijssel ¹⁾.

- **Duidelijke entrees**

Bij de entree van het dorp zouden de kwaliteiten van de dorpskern direct zichtbaar moeten zijn en een uitnodigend, overzichtelijk en interessant welkom aan de bezoekers moeten bieden.

- **Bereikbaarheid van de kern**

Goede verkeersstromen en heldere routing, ook voor fietsers, om en door de dorpskern zijn belangrijk en maken de kern beter leefbaar.

Deze punten en meer vallen buiten deze opgave en dienen vanuit een totaal visie voor het centrum te worden beantwoord.

¹⁾ Atelier Overijssel: rapport december 2012 *Typisch Dalfsen*. Visie ruimtelijke kwaliteit dorpschart.



A photograph of a street scene. On the left is a stone building with a large archway and a set of stone steps leading up to it. A black pigeon is on the ground in the foreground. In the background, there are green trees and a modern brick building with a car parked in front of it. The overall scene is bright and clear.

2

Inventarisatie & gebiedsanalyse

Inventarisatie en gebiedsanalyse

Historisch onderzoek



1811-1831



1851



De historische kaarten laten zien dat het Kerkplein niet alleen in het hart van Dalfsen was gelegen maar ook aan de doorgaande route.

In de jaren 50 van de vorige eeuw zijn er nieuwe lindebomen aangeplant. En in de jaren 60 van de vorige eeuw is er een tuinmuurtje om de grond van de kerk geplaatst welke er nu nog staat.

De lindebomen hebben ondertussen een volwassen status gekregen en vormen het groene hart van Dalfsen.



1911



1933



1985

Inventarisatie en gebiedsanalyse

Stedelijke verankering



Stedelijke verankering.



Grond in bezit van de kerk.
Toren is in eigendom van
Gemeente Dalfsen.



Openbare ruimte van
het Kerkplein



Buurten en straten



Rondweg, doorgaande
route.

De verankering van het Kerkplein in het stedelijk weefsel is van oudsher in het centrum gelegen. De doorgaande route is verlegd naar de huidige rondweg ten oosten van Dalfsen. De historische route Wilhelminastraat - Prinsenstraat is nu alleen doorgaand voor langzaam verkeer.

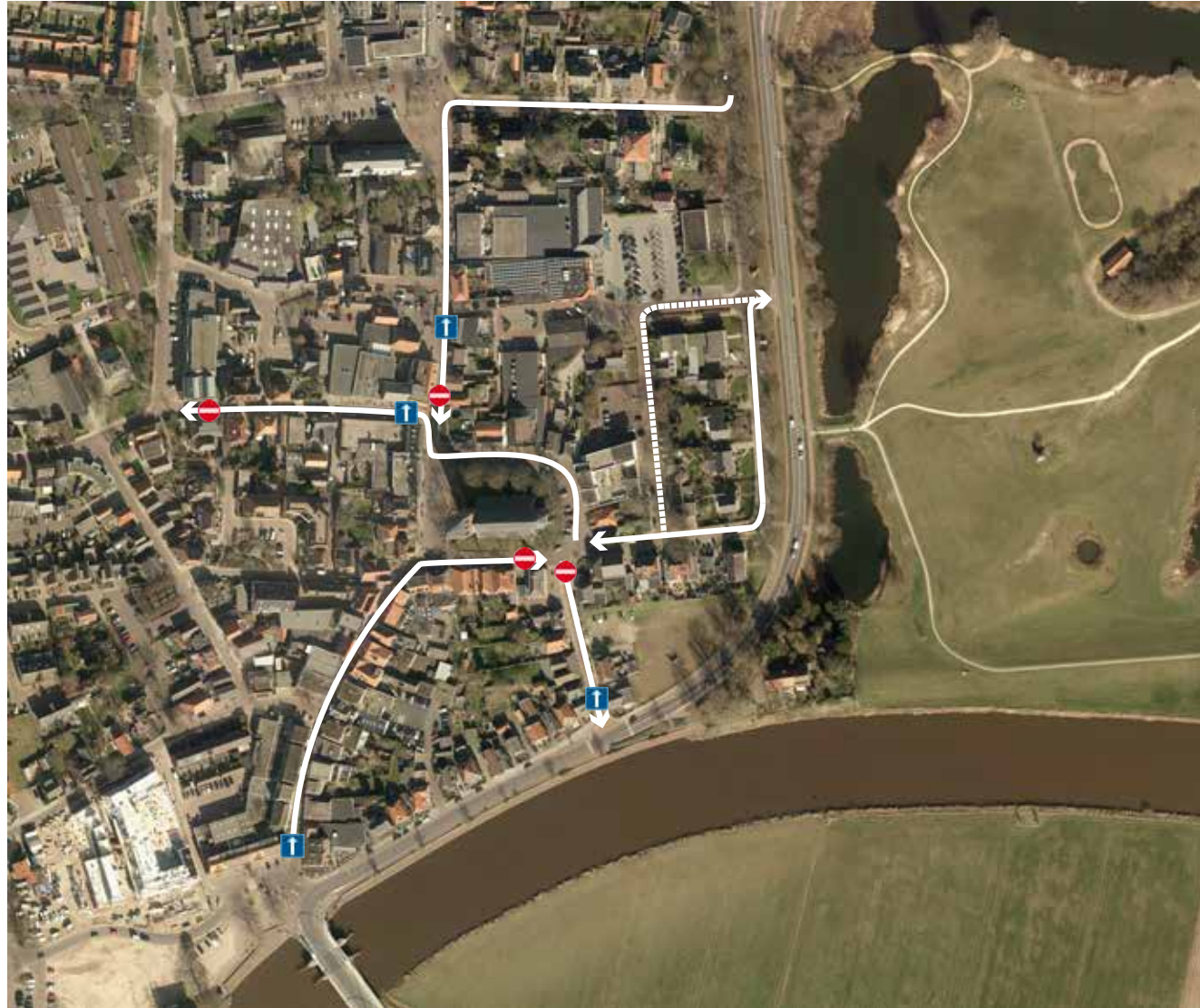
Over de eigendomssituatie bestond enige onduidelijkheid. Een voorstel en besluit van B&W dd 12 september 1959 gaf het volgende aan:

- De gemeente neemt van de kerkvoogdij der Hervormde Gemeente te Dalfsen een strook grond in eigendom over ten einde het Kerkplein te kunnen verbreden en te verbeteren
- Tevens neemt de gemeente een strook grond tussen de gemeentetoren en het plein over (toren is van de gemeente)
- De kerkvoogdij houdt de eigendom van de bomen op de over te dragen grond en tevens het plantrecht.
- Het gazon binnen het muurtje zal door de gemeente worden verzorgd

Uiteindelijk wordt het voorstel gewijzigd in die zin dat de wijze van uitoefening van het plantrecht, dat in handen blijft van de kerkelijke gemeente, zal geschieden onder goedkeuring van B&W. Aldus wordt besloten.

Inventarisatie en gebiedsanalyse

Ontsluiting en routing Kerkplein



Ontsluiting Kerkplein

De huidige ontsluiting van het Kerkplein voor autoverkeer is geregeld door verschillende straten eenrichtingsverkeer te maken.

Daarnaast is van vrijdagavond tot zondochtend de Prinsenstraat afgesloten voor autoverkeer. Met uitzondering van de zondagmorgen in verband met de kerkdiensten.

Ook tijdens de marktdagen is het Kerkplein afgesloten voor autoverkeer en parkeren.

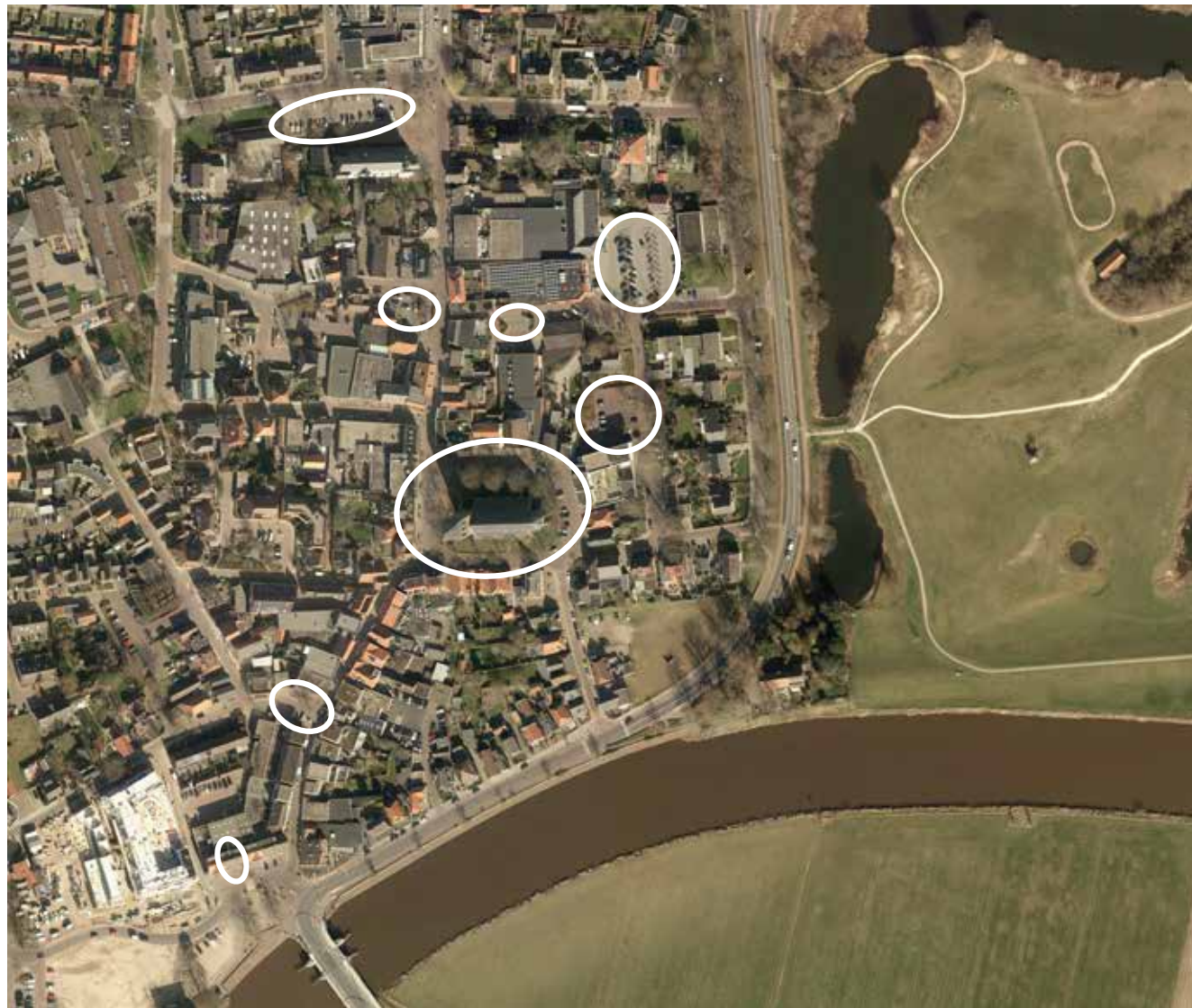
Voor een goed functioneren van het Kerkplein met horeca voorzieningen is het prettig als er zo min mogelijk autoverkeer is.

Ook dient te worden opgemerkt dat vrachtwagens niet te dicht langs de kerkmuren mogen rijden in verband met trillingen welke de muren en ondergrondse voorzieningen kunnen beschadigen.

Vrachtwagens (met oplegger) kunnen de draai Bloemdalstraat/Wilhelminastraat niet maken. Dit is van belang voor het laden en lossen, eenrichtingsverkeer en ontsluiting van het Kerkplein.

Inventarisatie en gebiedsanalyse

Parkeren centrum



Parkeerplaatsen in centrum.

Een belangrijk punt voor het goed functioneren van het centrum is het parkeren. Zeker voor de ondernemers die graag de nodige parkeervoorzieningen in het centrum willen behouden en waar mogelijk uitgebreid willen zien. Onder de opdrachtgevers voor het ontwerp zijn ook voorstanders van beperking van parkeren op het kerkplein.

In de op te stellen visie voor het centrum is het van belang dat hier kwantitatief en kwalitatief onderzoek naar zal plaatsvinden.

Dit alles zal mede van invloed zijn op het goed functioneren van het Kerkplein.

Naast het goed kunnen parkeren is het goed kunnen laden en lossen cruciaal voor de ondernemers in het centrum. Momenteel zijn daar geen restricties voor geformuleerd. Hierbij kan men denken dat laden en lossen kan plaatsvinden voor, tijdens of na bepaalde uren. Dit om overlast te voorkomen voor de terrasbezoekers en het winkelend publiek.

Inventarisatie en gebiedsanalyse

Relatie Vecht en waterfront



Relatie met Vechtoever.

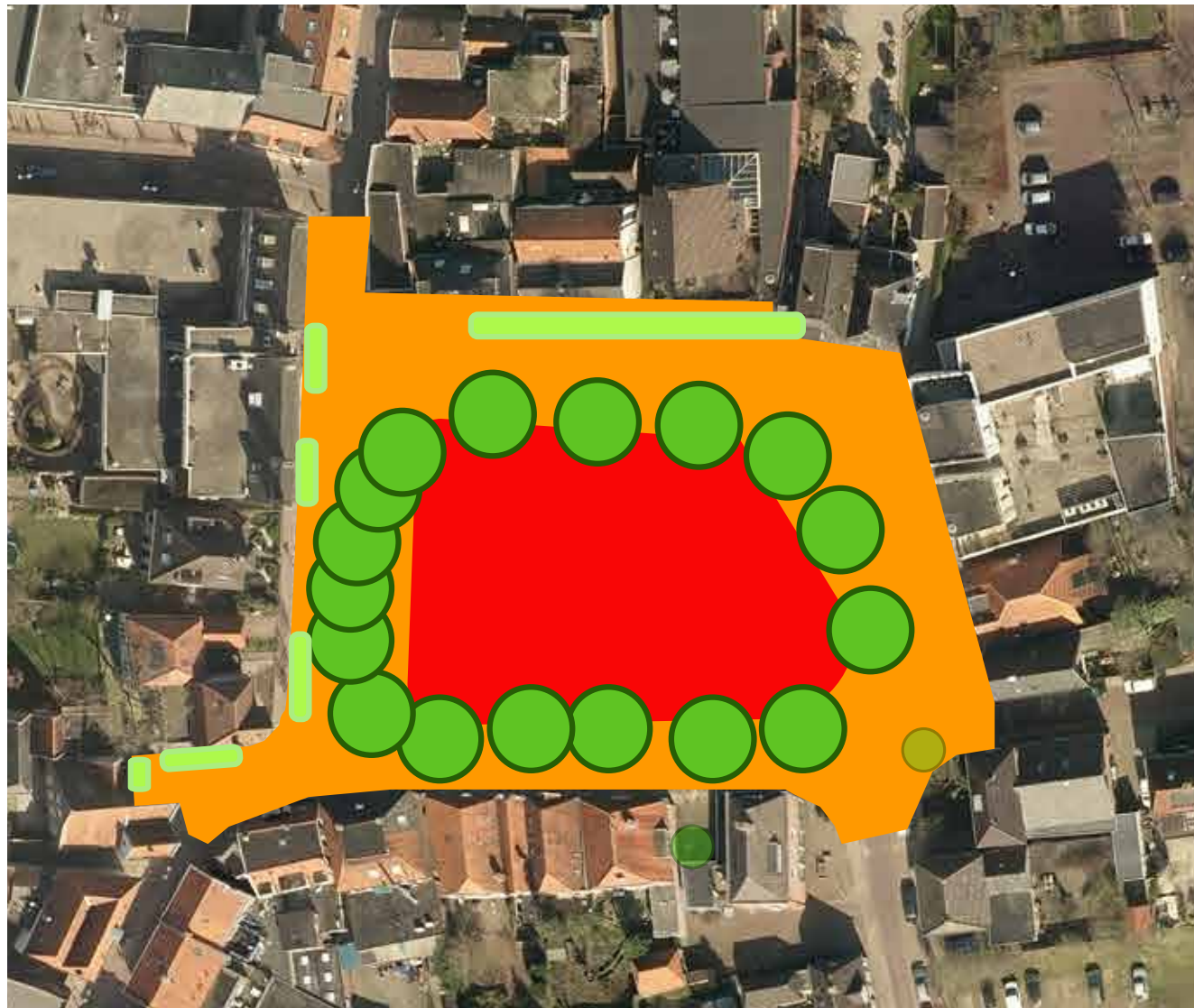
Om het kloppend hart van Dalfsen goed te kunnen laten kloppen is het van belang om de relatie met de Vecht en het (nieuwe) waterfront te optimaliseren.

Dit kan gebeuren door de inrichting van de verschillende verbindingen. Hierbij is de vormgeving van de straatprofielen en de materialisatie van belang.

Ook het duidelijk aangeven van de verschillende (loop)routes zijn daar onderdeel van.

Inventarisatie en gebiedsanalyse

Groenstructuur Kerkplein



Groenstructuur Kerkplein.



bomen



De groenstructuur op het Kerkplein bestaat uit solitaire lindebomen en leilinden. De solitaire linden zijn geformeerd om de kerk en pakken deze als het ware in.

De leilinden zijn geplaatst voor de verschillende gevels van de aangrenzende bebouwing. Hierdoor wordt het karakteristieke beeld van de verschillende gevels geminimaliseerd. Het gevolg daarvan is dat op het Kerkplein een deel van de beleving wordt ontnomen door gevels te verstoppert achter hagen op poten.

Een ander gevolg hiervan is dat de sociale controle op het plein wordt verminderd. Een aantal mensen aan het Kerkplein woont immers boven hun winkel en/of restaurant. Omdat voor hun ramen de leilinden zijn geplaatst hebben deze mensen weinig of geen zicht meer op het Kerkplein. Daarnaast moet men in de woning hierdoor sneller en vaker de binnenverlichting aan doen omdat het donker is in het woonvertrek.

De meeste verenigingen hebben ook aangegeven dat de 4 bomen voor de kerk weg mogen. Dit in verband met de overlast die de bomen geven.

Inventarisatie en gebiedsanalyse

Groenstructuur Kerkplein



Door leilinden geen zicht op karakteristieke gevels. Dit ontnemt bewoners ook zicht op plein met minder sociale veiligheid tot gevolg.



Door leilinden geen zicht op karakteristieke gevels. Dit ontnemt bewoners ook zicht op plein en geeft dus minder sociale veiligheid.

Inventarisatie en gebiedsanalyse

Groenstructuur Kerkplein



Positionering van leilinden zonder relatie met ondergrond of omgeving.



Door leilinden geen zicht op karakteristieke gevels.

Inventarisatie en gebiedsanalyse

Terreinmeubilair



Te weinig mogelijkheden voor fietsparkeren, rommelig beeld.



Banken die weinig gebruikt worden. Geen geborgenheid en dekking in de rug.

Inventarisatie en gebiedsanalyse

Diversen



Veel info op één (schuine)paal.



Overgang interieur/exterieur kerk.



Geen verschil in bestrating tussen rijweg, plein, voetgangersruimte en overloed aan palen.

Inventarisatie en gebiedsanalyse

SWOT Analyse



Inventarisatie en gebiedsanalyse

SWOT Analyse

Strengths - sterktes Historisch hart; Aanwezigheid kerk; Verhoogde kerk op oude zandplaat/-rug; Diversiteit in gevels en rooilijnen; Wonen en werken gecombineerd; Lindebomen > 50 jr. oud; Gelegen aan belangrijke interne route;	Weaknesses - zwaktes Weinig beleving; Veel borden en paaltjes; Bebording en terreinmeubilair niet op elkaar afgestemd; Geen plek voor fietsparkeren; Doorgaand autoverkeer/terrasbezoekers; Geen duidelijke identiteit;
Opportunities - kansen Aanbrengen meer beleving; Autoluw maken; Hoogteverschil uitbuiten; Uitbreiden/verminderen parkeerplaatsen; Uitbreiding horeca voorzieningen; Nieuw parkeren.	Threats - bedreigingen Parkeren en autoverkeer; Waterfront dat bezoekers wegtrekt; Onderhoud aanwezige lindebomen;

Voor het Kerkplein is een SWOT analyse gemaakt waardoor snel inzichtelijk wordt gemaakt wat de sterke punten zijn. de kansen, bedreigingen zijn en de zwaktes.

In het planproces is het de kunst om de sterke kanten verder te ontwikkelen, de zwaktes zoveel en waar mogelijk weg te nemen, de kansen te benutten en de bedreigingen te ondervangen.

In het planproces kan nooit een ieder volledig naar de zin worden gemaakt en zo kunnen ook niet alle punten die negatief zijn worden weggenomen of alle kansen worden benut. Wat wel van belang is om tijdens het planproces regelmatig deze SWOT analyse erbij te pakken, te toetsen en wellicht tussentijdse nieuwe SWOT analyse te maken.

Zeker als het Voorlopig Ontwerp naar de definitieve fase gebracht gaat worden is het zinvol om voordat deze nieuwe planfase ingaat een tussentijdse SWOT analyse te maken.

Inventarisatie en gebiedsanalyse

Conclusies en aanbevelingen



Verbinding treinstation - centrum Dalfsen. Een vaak vergeten entree naar centrum.

De tijd is rijp

Er worden concrete plannen gemaakt voor verschillende plekken in Dalfsen. Zoals in de hiervoor genoemde visie is beschreven, zijn er directe verbanden tussen deze plekken.

De gemeente is bezig met het realiseren van de plannen voor een nieuw Waterfront, er is een lichtvisie opgesteld en de gemeente is gestart met het opstellen van een centrumvisie.

Op dit moment is de ruimtelijke, maar mogelijk ook financiële, afstemming tussen de verschillende plannen nog niet goed geregeld. Ik heb geloof dat het in zichzelf goede plannen zijn, maar wat is de gemene deler? Hoe worden inrichtingselementen in het ene plan, afgestemd op die in het andere plan?

Van belang is de verschillende plannen en visies op elkaar af te stemmen, zodat deze versterkend zijn voor elkaar. Mogelijk gebeurt dit bij het opstellen van de centrumvisie.

Neem als voorbeeld het Kerkplein. Om van het Kerkplein een kloppend hart van het dorp Dalfsen te maken, is het van belang de aders naar het hart toe mee te nemen voor het goed functioneren van het Kerkplein, om in termen van het hart te blijven.

En zoals het hart haar functie heeft in het lichaam, zo kan het hart van Dalfsen ook de 'toevoer' van ruimtelijke kwaliteit zijn voor Dalfsen.

Echter: dit vraagt om een integrale aanpak. De centrumvisie en vervolgens de uitwerkingsplannen voor ondermeer de inrichting van de openbare ruimte bieden hiervoor de kansen.

Een integrale benadering

Waarom een integrale benadering?

Naast inrichting van het openbaar gebied zijn ook de verkeersstromen, winkel- en horecapotentieel, way finding en meer van belang.

In het openbaar gebied is niet alleen sprake van een bovengrondse inrichting, maar ook van een ondergrondse inrichting. Deze afstemming wordt vaak niet op tijd genoeg gerealiseerd, waardoor tijdens de uitvoeringsfase de problemen komen en budgetten overschreden worden.

Het lukt gemeentes die herstructureren vaak goed om in de beginfase een mooi beeld te realiseren. Toch is het belangrijk dat dit mooie beeld ook door de jaren heen in stand kan worden gehouden. Om deze reden moet ook op dit onderdeel een integrale afstemming plaatsvinden met de afdeling beheer van

Inventarisatie en gebiedsanalyse

Conclusies en aanbevelingen



Verschillende entrees naar en van Dalfsen.

de gemeente. (Budget, kunde in relatie tot verhard en groen)

Het openbaar gebied kent een sterke functionele kant. Kort gezegd komt dit neer op het 'vervoer' van personen en goederen. Voor deze functionele kant is er een landelijke leidraad opgesteld door het CROW, het kenniscentrum voor verkeer, vervoer en infrastructuur.

Als laatste onderdeel: het openbaar gebied is als het ware van iedereen. Dat betekent ook dat iedereen hier een mening/idee over heeft. Door een integraal plan voor Dalfsen te maken kan er een kader ontstaan waardoor gesprekken met bewoners en ondernemers gemakkelijker kunnen worden gevoerd. 'Het een heeft per slot van rekening te maken met het ander'. Dit integrale plan kan uiteraard tot stand komen middels participatie van de samenleving van Dalfsen.

Ook uit de voorstellen van IPV-Delft blijkt dat er behoefte is aan een integrale visie. Zo geven zij op pagina 55 van de lichtvisie bijvoorbeeld zelf al aan dat er een herinrichting van een pleintje wenselijk is om een optimale situatie in te richten. Voor deze herinrichting doen ze zelf voorstellen voor een meubel en voor aanpassingen in het groen.



3

Het proces





Bottom up

Typisch Dalfsen

Deze werkgroep welke gevormd door:

- Ondernemend Dalfsen;
 - Plaatselijk Belang dorp Dalfsen;
 - Historische Kring Dalfsen;
- en
- Vrienden van Dalfsen

heeft het initiatief genomen om op basis van het rapport:

Typisch Dalfsen,
Visie ruimtelijke kwaliteit dorpshart Dalfsen
januari 2013,

de opgave voor het Kerkplein op te pakken.

De werkgroep is in gesprek gegaan met het College van Kerkrentmeesters en met omwonenden. Omwonenden hadden een aantal ideeën en opmerkingen gemaakt op de bijeenkomst van 11 november 2013. Ook het College van Kerkrentmeesters had er oren naar om haar ideeën voor het Kerkplein onder de aandacht te brengen, vooral ook over het muurtje rond de kerk, dat aan onderhoud toe is. Vanuit deze bijeenkomsten ontstond de behoefte om de ideeën die er leefden weer te laten geven via schetsen, tekeningen, ontwerpen, vandaar deze opdracht.

Uit de verschillende besprekingen waren tot dan de volgende punten naar voren gekomen

Algemeen:

- "Gezellig" en aantrekkelijk om er te zijn
Parkachtig en groen
- Niet teveel 'blik', verkeersluw maken (bijvoorbeeld eenrichtingverkeer)
- Meer mogelijkheden voor horeca en terrassen en zitplekken

Plein voor de kerk:

- Mag ruimtelijker ogen;
- Plein zodanig inrichten dat het aantrekkelijker is om er te verblijven;
- Een goede en aantrekkelijke verbinding maken tussen Prinsenstraat en Wilhelminastraat, vooral voor wandelaars;
- Mogelijkheden bieden voor horecavoorzieningen en terrassen;
- Fietsers meer leiden (nu erg breed en willekeurig, overal is fietsen mogelijk);
- Aantrekkelijke verbinding tussen kerktoren en plein maken, waarbij het verwijderen van 2 of 4 bomen aan de voorkant en het muurtje aldaar bespreekbaar is (bordesachtig? Bomen alleen nog in U-vorm rand rond de kerk?);

- Markt is niet leidend voor inrichting van het plein;
- Ook de hoofdingang van de kerk is niet leidend voor de inrichting van het plein; incidenteel kunnen de zijingangen gebruikt worden.
- Rondom de kerk binnen (kerkzijde van) het muurtje; zodanig inrichten dat verblijven en/of spelen aantrekkelijk wordt (genoemd worden: wandelpad, bankjes, kunst, speelkunst, iets met regenwater, fontein, schaakbord).

Achter de kerk

- Gezien beperkte ruimte is pleinvorm hier niet mogelijk. Hoe aantrekkelijk te maken? Met groen bijvoorbeeld? In de vorm van leilindes bij Aldi en voormalig Moderna?

Zuidzijde van de kerk

- Hier zou een bijbelse tuin gerealiseerd kunnen worden.



Het proces

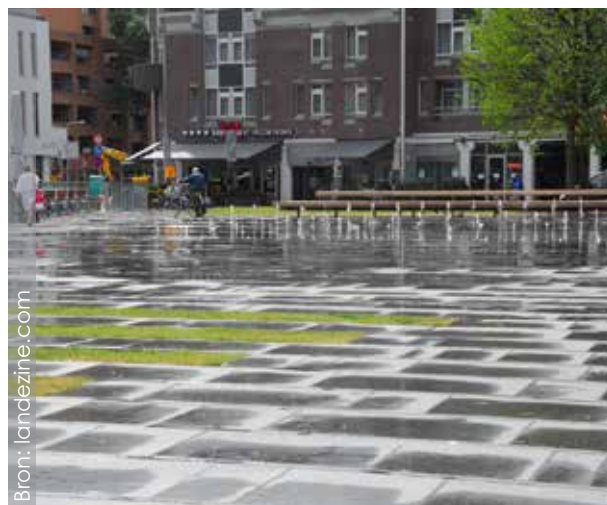
1^e informatie en kennismakingsavond



Verhoogde rand + 45 cm.



Grasbanen en waterelement.



Waterspel in verhardingsvlak.



Waterspel in verhardingsvlak.

Bijeenkomsten

In het (bottom-up) proces is een aantal bijeenkomsten georganiseerd waarbij de verschillende organisaties (werkgroep Typisch Dalfsen en het College van Kerkrentmeesters) en omwonenden van het Kerkplein aanwezig zijn geweest.

1^e informatie en kennismakingsavond

Op de eerste avond (12 januari 2015) heb ik mezelf mogen voorstellen en het doel van de avond besproken. Het doel was om mij richting te geven voor het maken van een 3 tal inrichtingsschetsen. Deze avond zijn 90 referentiebeelden van relevante pleinen getoond. Via beoordelingsformulieren werd waardering gegeven aan de getoonde beelden. Op basis van deze beoordeling kwam een sterke voorkeur voor een beeld van een terras tussen grote bomen, zie de grote foto op bladzijde 28.

Andere beelden welke als inspirerend werden beoordeeld waren die van het plein te Tilburg waarop de volgende onderdelen zijn te zien:

- verhoogde rand
- waterelementen

Ook het plein van de Propsteukirch St. Urbanus te Gelsenkirche sprak aan door het waterelement. Deze afbeeldingen zijn hiernaast weergegeven.

Scenario's

Ook is op deze avond in vier verschillende groepen geschetst aan inrichting scenario's voor het Kerkplein. Hierbij golden geen restricties. Deze scenario's werden dan aan elkaar gepresenteerd. Op deze wijze is door beelden en tekeningen in kaart gebracht waar de voorkeuren naar uitgaan.

Een waterelement op het Kerkplein bleek ook weerstand op te leveren. De reden hiervan is dat omwonenden problemen met jeugd verwachten in de avond- en nachturen. Ook de mogelijkheid van het afsluiten van het water door de gemeente vond weinig vertrouwen bij hen.

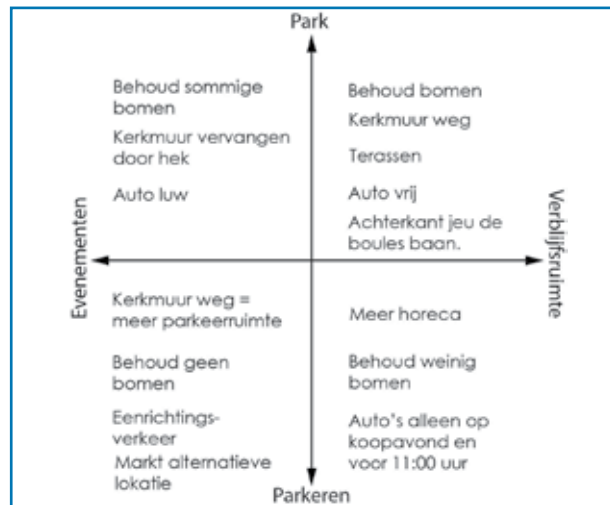
De nodige irritatie is uitgesproken over het onderhoud aan de boombeplanting om de kerk. Veel dood hout op straat, vallend blad dat in de herfst te vaak te lang blijft liggen enz. waardoor niet alleen een onwenselijk beeld ontstaat maar ook verkeersgevaarlijke situaties door het natte en gladde blad.

Op basis van deze eerste avond is een tweetal relevante pleininrichtingen geselecteerd voor referentie-onderzoek, te weten:

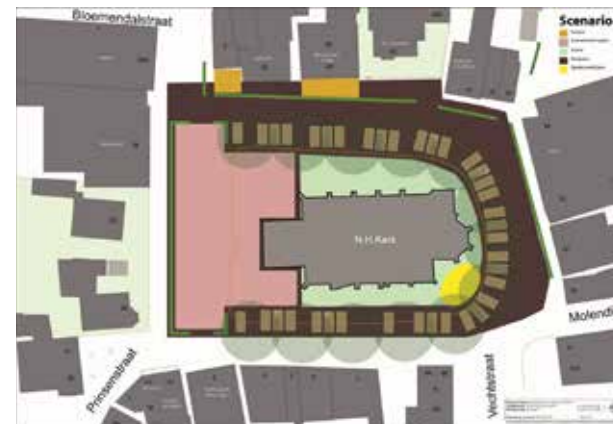
- De Heuvel, te Tilburg.
- Plein sint. Plechelmusbasiliek, te Oldenzaal.

Het proces

2^e inspiratie avond



Scenario matrix



Scenario I



Scenario III



Scenario IV

2e inspiratie avond

Deze avond, d.d. 19 februari 2015, werden de beloofde 3 inrichtingsschetsen gepresenteerd en toegelicht.

Een van de hoofdthema's was het praktisch gebruik van het plein. Het al dan niet parkeren, het autoluw of autovrij maken van het plein. De huidige verkeersmaatregelen en de verwarring daarbij zijn besproken.

Eén van de genoemde ideeën was om een apart fietspad over het Kerkplein te leggen. De reden hiervoor is dat de fietsers nu door het voetgangers gebied fietsen en dat dit onwenselijke verkeerssituaties geeft.

Scenario's en schetsen

Op basis van aangegeven voorkeursbeelden en geschetste scenario's is een 3 tal inrichtingsschetsen gemaakt voor het nieuwe Kerkplein.

Shared space

Deze avond is het principe getoond van shared space en aan welke voorwaarden dient te worden voldaan om dit principe goed toe te passen. Het principe van shared space is dat de gebruikers aan de ruimte moeten kunnen aflezen wat gepast en gewenst gedrag is.

Het proces

2e inspiratie avond



Shared space voorbeeld.



Shared space voorbeeld.



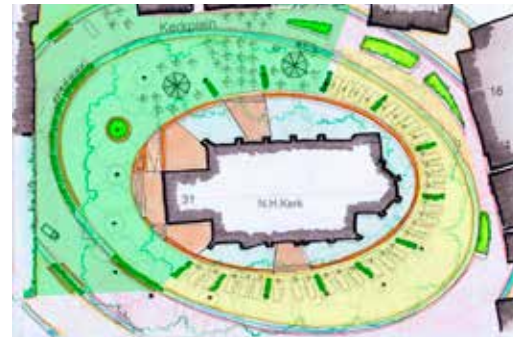
Shared space voorbeeld.



Schets I



Schets II



Schets III

Dit wordt voornamelijk bereikt met kleuren en patronen van de verharding en de positionering en type van de beplanting, zoals bomen, hagen en plantvakken. Natuurlijk ook de plaats en typen van terreinmeubilair spelen hierbij een rol, doch deze zijn in mijn optiek secundair.

Het minimaal toepassen van paaltjes, stoep-randen, borden e.d. heeft mijn voorkeur.

Schets I minimale ingreep

Hier zijn met het plaatsen van enkele hagen verschillende plekken gerealiseerd. Plekken voor terrassen, fietsparkeren en verblijven. Er wordt een ruim podium voor de kerk gemaakt en er is ruimte voor pop-up horeca. Deze pop-up horeca is een aanbeveling uit het rapport van Het Atelier Overijssel. Ook de leilinden worden verwijderd omdat deze de karakteristieke gevels teveel 'verstoppen'. De groene gebieden zijn voetgangersgebieden, geel is parkeren en rood is voor auto-voetgangersgebied afgeschermd van het doorgaande verkeer. Een (Bijbelse) tuin op het gebied van de kerk voor contemplatie kan zo worden gerealiseerd. Aan het parkeren wordt ruim aandacht besteed. Dit is de meest parkachtige-groene variant. Deze schets bleek niet uitvoerbaar omdat de weg in deze schets te dicht langs de kerk gaat en dat door trillingen schade aan de kerk kan ontstaan.

Schets II verstild hart

Hierbij is een totale rondgang voor auto- en vrachtverkeer mogelijk. De doorgaande rijweg is nu tussen bomen en kerk geprojecteerd. Hierdoor worden de terrassen en het

voetgangersgebied afgeschermd van het doorgaande verkeer. Een (Bijbelse) tuin op het gebied van de kerk voor contemplatie kan zo worden gerealiseerd. Aan het parkeren wordt ruim aandacht besteed. Dit is de meest parkachtige-groene variant. Deze schets bleek niet uitvoerbaar omdat de weg in deze schets te dicht langs de kerk gaat en dat door trillingen schade aan de kerk kan ontstaan.

Schets III sterke vorm

In deze schets is een aanzet gemaakt om met één vorm/concept alle eisen en wensen op te lossen, zijnde de ovaal. Hierdoor ontstaat maximaal parkeren en een maximaal voetgangersgebied. De natuurlijke verhoging van de kerk wordt hier maximaal gedramatiseerd door hier een verhoogde rand aan te brengen zoals in een van de referentiebeelden is getoond. Deze rand kan uitgelicht worden waardoor ook 's avonds en 's nachts deze verhoging wordt geaccentueerd. Aan het eind van de avond is gevraagd schetsen I & II te combineren in een nieuwe schets en schets III meer te verduidelijken.

Tussentijds overleg

In een tussentijds overleg met de werkgroep Typisch Dalfsen en het College van Kerkrentmeesters is een uitwerking hiervan besproken. Aan de orde is geweest of men eigenlijk het

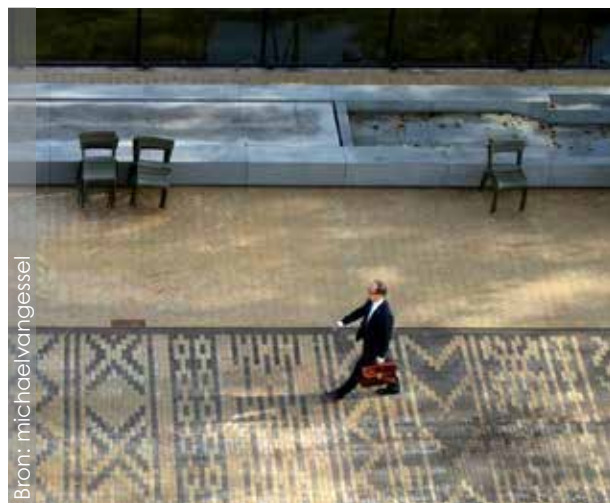
3e inspiratie avond



Voorplein huidige situatie.



Zo kan een plein ook bestraat worden.



Verschillende functies weergegeven in bestrating.



Zo kan een rijweg er ook uitzien.

Kerkplein wil behouden zoals het is, alleen hier en daar wat aanpassen of opknappen of dat men graag een bijzonder Kerkplein zou willen, ofwel een Kerkplein met een bijzondere uitstraling. Unaniem kwam toen naar voren dat men dat laatste graag zou willen. Na verdere uitleg van schets III zagen de organisaties deze schets als veelbelovend.

3^e inspiratie avond

Op 21 mei 2015 is de 3^e inspiratie avond gehouden met een hele mooie opkomst vanuit de achterban van de organisaties en van de omwonenden. Op deze avond is een beknopte samenvatting gegeven van de voorgaande avonden. Daarnaast zijn de nieuwe schetsen III en IV gepresenteerd en besproken.

Schets IV was een nieuw ontwerp, gebaseerd op de schetsen I en II. Op deze avond is ook dieper ingegaan op de mogelijke materialisatie van het nieuwe Kerkplein.

Het onderdeel verharding, kleuren en patronen en de effecten daarvan is uitgebreid besproken.

Schets III

Schets III is enigszins verduidelijkt met enkele visuals en doorsneden.

Uit de visuals en doorsneden blijkt dat de ovale lijnen geen obstakels vormen. Deze lijnen zijn lijnen/patronen in de verharding. De blauw gekleurde lijnen kunnen dienen als afwateringsgoot voor afvoer van het hemelwater. Deze afwateringsgoot ligt op gelijke hoogte met de omringende verharding.

Ook kwamen de nodige vragen over de mogelijkheid of onmogelijkheid van haaks parkeren aan de zuidzijde van de kerk.

Het parkeren wordt enigszins 'verzacht' door het plaatsen van (groenblijvende)hagen.

Schets IV

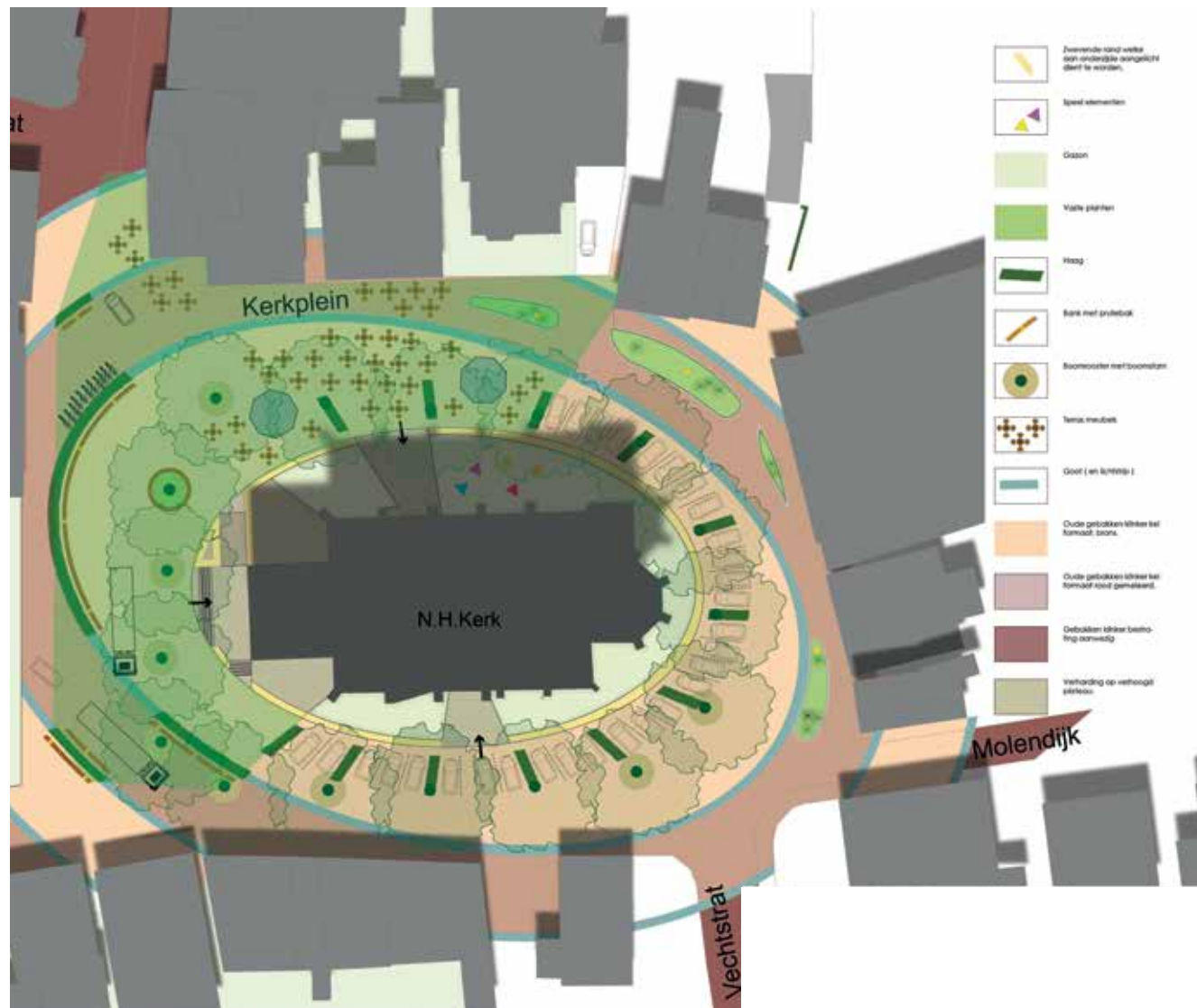
Deze schets is een combi tussen de eerdere schetsen I & II. Door toepassing van vele hagen wordt een zo groen mogelijk karakter aan het Kerkplein gegeven. Er is ruimte voor doorgang van het autoverkeer, parkeren en extra horeca voorzieningen.

Conclusie van deze avond

In verschillende groepen werden de schetsontwerpen besproken.

Het proces

3^e inspiratie avond



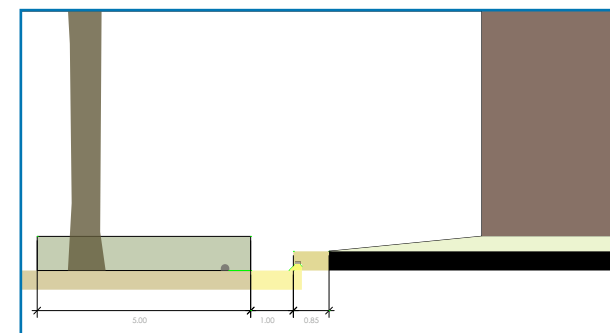
Schets III



Dagbeeld



Nachtbeeld



Principe tekening verhoogde rand kerkplateau.

Aan de hand van thema's (verblijfsgebieden, verkeer, parkeren, groenvoorziening, veiligheid algemeen en originaliteit) gaven de deelnemers de sterke punten aan en de verbeterpunten. Hieruit bleek heel duidelijk dat de meerderheid van de deelnemers een voorkeur had voor schets III.

Deze schets zal als voorlopig ontwerp nader worden uitgewerkt.

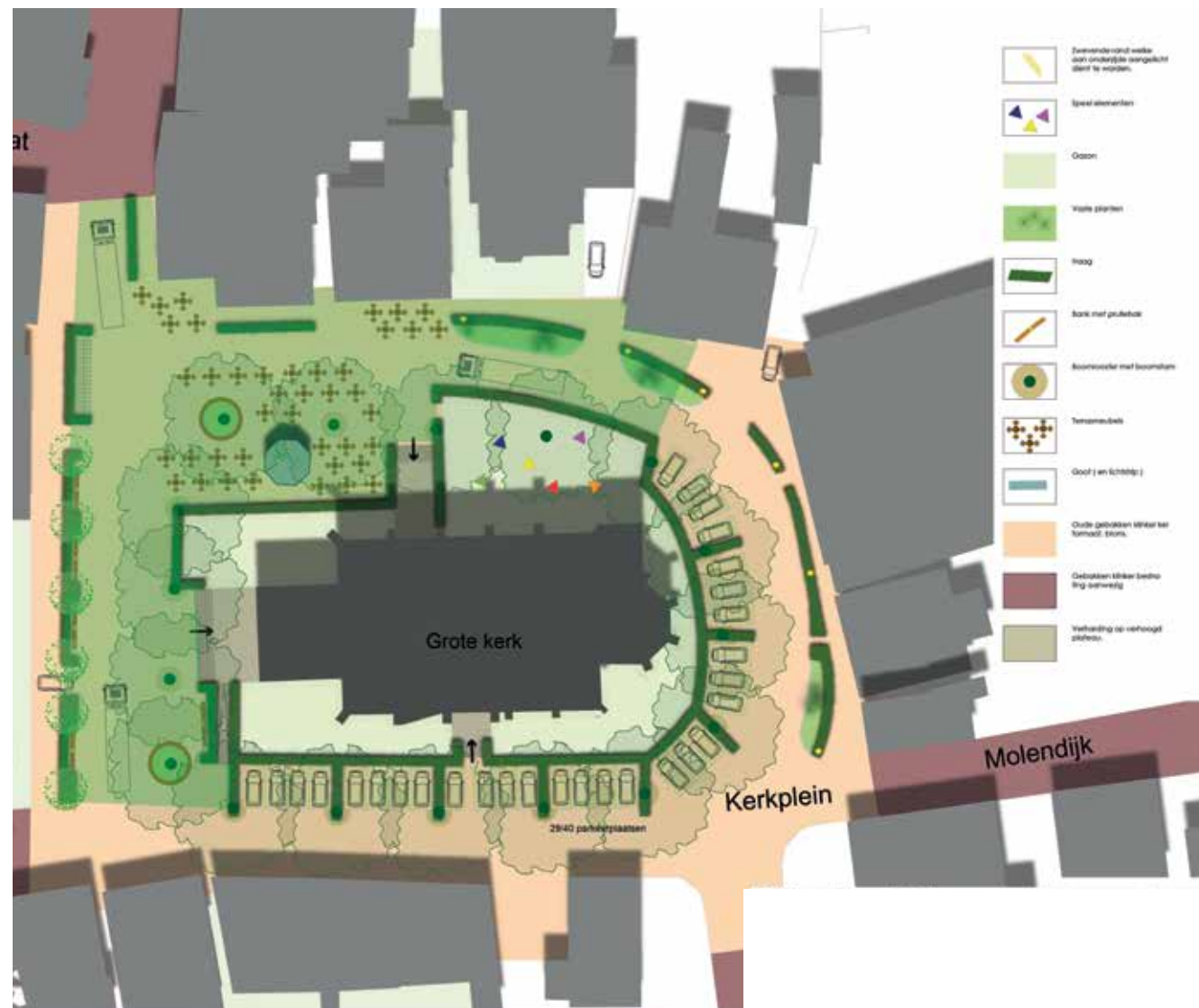
Parkeren, laden en lossen

Dit onderwerp bleek opnieuw de nodige discussie op te leveren. Geconstateerd is dat dit onderwerp alleen kan worden bekeken in groter verband, voor het hele centrum. Tijdelijke afsluiting is alleen mogelijk wanneer een aantal verkeerskundige problemen worden opgelost.

De haalbaarheid van het in- en uitdraaien voor het parkeren en het laden en lossen van vrachtverkeer is eveneens zo'n onderwerp. Meer of minder parkeerplaatsen hangt samen met de parkeerbalans voor het hele centrum. Bij een dorp als Dalfsen vindt men de goede bereikbaarheid een belangrijke pré met parkeerplaatsen in de directe nabijheid van winkels.

Hopelijk geeft de centrumvisie straks hiervoor meer duidelijkheid, waarbij Typisch Dalfsen graag betrokken wil worden.

3e inspiratie avond



Schets IV

Horecavoorzieningen, terrassen

In de schetsen zijn veel terrassen opgenomen. Vanuit de organisaties komt heel duidelijk de wens naar voren om te laten onderzoeken of hier wel markt voor is. Welke terras-/horecapotentie heeft het Kerkplein? Hoe in relatie tot de plannen voor het Waterfront?

Markt

Oorspronkelijk was het idee dat de markt niet leidend is bij de vormgeving van een nieuw Kerkplein. Tijdens de besprekingen bleek de wekelijkse markt toch belangrijk te zijn voor dit kerkplein. Bij elk ontwerp werd de vraag gesteld of er wel genoeg ruimte was voor de marktkramen.

Het verplaatsen van de markt naar het plein bij de katholieke kerk, welke qua ruimte meer biedt en praktischer is, bleek voor de deelnemers niet wenselijk. De markt hoorde toch bij het Kerkplein en vormt op die manier een mooie verbinding tussen Prinsenstraat en Wilhelminastraat.

Om bovengenoemde opmerkingen is een afspraak gemaakt met de marktmeester van de gemeente Dalfsen. Samen met de marktmeester zijn er gesprekken gevoerd met verschillende standhouders.

De voorkeur is om de verschillende marktkramen zo dicht mogelijk bij elkaar te zetten. Die kramen welke etenswaren verkopen staan bij voorkeur in de schaduw. De doorgaande loop tussen de Wilhelminastraat en Prinsenstraat wordt als de A-locatie gezien en daar staat men bij voorkeur.

Shared Space

In tegenstelling tot eerdere bijeenkomsten bleken de meeste aanwezigen shared space wel als een goede mogelijkheid te zien voor de inrichting van een nieuw Kerkplein.

Kerkenraad

Voor de kerkenraad is een tweetal presentaties gegeven. Hierbij is uitleg gegeven over het proces en zijn de verschillende schetsen getoond en toegelicht.

Het proces

4^e inspiratie avond



Op 15 oktober is de 4^e en laatste inspiratie avond geweest. Tijdens deze avond is het hele proces getoond en de verschillende mogelijkheden in het voorlopig ontwerp. Ook een alternatieve lichtvisie voor de kerk en het Kerkplein is getoond evenals de mogelijkheden voor pop up (horeca) bebouwing op het plein en een animatie daarvan.

Tijdens deze avond is het volgende aangegeven:

- De ondernemers willen dat het autoverkeer door moet kunnen blijven rijden.
- Men wil geen leilinden omdat deze het zicht op het plein en de doorgang Prinsenstraat en Wilhelminastraat ontnemen.
- Ook de haag achter de bank ervaart men als een groene wand die het zicht ontnemt op het plein en de doorgang Prinsenstraat - Wilhelminastraat.
- Het inkorten van de haag en bank is als wenselijk aangegeven.

Het proces

Overleg kerkenraad en gemeente

Kerkenraad

De kerkenraad heeft besloten om medewerking te willen verlenen aan het planproces. Dit houdt in dat zij zich flexibel op willen stellen en bereid zijn om mee te werken aan een goed plan. Het muurtje om de kerk en de gronden van de kerk hoeven niet als vast gegeven te worden gezien.

Vanzelfsprekend zullen bij veranderingen van de huidige situatie nog de nodige afspraken gemaakt moeten worden met de gemeente Dalfsen met betrekking tot de realisatie en het opvolgend beheer en onderhoud en de juridische consequenties en implicaties.

Gemeente

De gemeente Dalfsen is in kennis gesteld van het proces en de vervaardigde schetsen. De geïnformeerde medewerkers van de gemeente Dalfsen zijn:

- mevr. Wendy Busscher
- dhr. Uco Lautenbach
- dhr. Wietze van der Ploeg
- dhr. Frans van Weeghel
- mevr. Aly de Weerd
-

Tussentijds zijn de schetsontwerpen besproken met gemeentelijke medewerkers. Vooral om af te tasten of er sprake is van onmogelijkheden in de schetsontwerpen. De bomen rond de kerk vormen een belangrijke groenvoorziening in het dorp. Verwijderen ervan is geen optie. Alleen het verwijderen van de vier bomen op het plein voor de toren is bespreekbaar. Ook de relatie met de centrumvisie is aan de orde geweest, vooral voor parkeren, verkeer en verkeersstromen.





4

Visie - concept

**Conclusies
&
aanbevelingen**

Visie en randvoorwaarden

Visie



De vormgeving van het vervaardigde voorlopig pleinontwerp geeft uitdrukking aan de invloed van de kerk op de openbare ruimte en de leefgemeenschap.

De kerk, oorspronkelijk zijnde een leefgemeenschap van volgelingen/discipelen, gesticht door Jezus Christus, was bedoeld om een afspiegeling te zijn van het Koninkrijk van God. De kerk is momenteel meer bekend als zijnde het gebouw waar de gelovige Christenen hun zondagse eredienst houden. Jezus was niet alleen Gods zoon maar ook de perfecte mens zoals Adam voor de eerste zonde de perfecte mens was.

Ik heb dit gegeven als uitgangspunt genomen in de vormgeving van het Kerkplein voor Dalfsen. Net zoals je een steen gooit in een vijver en daardoor de perfecte cirkels/ringen ontstaan zo bracht Jezus de perfecte levensprincipes in deze wereld. Alleen hebben de mensen dit in de loop der geschiedenis vervormd met hun eigen regels en tradities waardoor die perfecte cirkel er niet meer is. Wel is de echo van deze cirkel aanwezig, in deze uitgebeeld in de ovaal. Net als je een steen in het water gooit en en ringen/golven ontstaan zo gaan de ringen van de ovaal de openbare ruimte in.

Door God is Gods zoon verhoogd en ook zijn kerk. Het geluk bij deze opgave is dat de kerk op een oude verhoogde zandplaat ligt. Dit heeft de mogelijkheid geboden om de kerk te verhogen ten opzichte van het omringende maaiveld. Omdat de kerk een lichtend licht dient te zijn is deze verhoging in de avonduren aangelicht door een indirecte verlichting vanuit de aangebracht muur.

Visie en randvoorwaarden

Concept



Gevolg van het gooien van een steen in water, zuivere cirkels.....

Het Kerkplein dient de nodige ruimte te bieden aan activiteiten welke bij de leefgemeenschap aansluiten. Naast de wekelijkse markt zijn dit onder andere de Blauwe Bogen Dagen. Dan zullen braderieën, markten en allerlei activiteiten het dorp laten bruisen. Ook het verzamel- en vertrekpunt voor de avonddriedaagse voor basisschool scholieren en meer.

Een levendig kerkplein geeft kansen om verbondenheid, ontmoeting, muziek en verbeelding tot uitdrukking te brengen. Dit is in overeenstemming met wat in de kerk gebeurt.

De vormgeving van het hart van Dalftsen heeft zijn invloed op het gehele dorp Dalftsen. Dit wordt verbeeld door de ovaalvormige kringen welke, zicht- en voelbaar, vanuit het Kerkplein de openbare ruimte ingaan.

Deze ovaalvormige ringen verbeelden de invloed van de kerk/evangelie in de samenleving. Zoals al eerder aangegeven als middelpunt van het dorp waaruit het bestratingspatroon en de bebouwing is gerealiseerd. Daarnaast ook de Joods-Christelijke normen en waarden waar onze samenleving nog op is gefundeerd.

Door dit concept van ovaalvormige ringen wordt het Kerkplein als centrum en kloppend hart van Dalftsen vormgegeven. Hoe verder van het centrum hoe minder zicht- en tastbaar dit is en hoe dichterbij het centrum komt hoe sterker deze ringen zicht- en tastbaar zijn.

Visie en randvoorwaarden

Conclusies en aanbevelingen



Visie en randvoorwaarden

Conclusies en aanbevelingen

Sociaal economisch onderzoek

Om de juiste keuzes te maken is onderzoek nodig. Het is belangrijk dat men het centrum begrijpt.

Inzicht in het ruimtelijk en economisch functioneren is daarbij onmisbaar.

Voor het wetslagen van het Kerkplein met betrekking tot de horeca- en terrasvoorzieningen is een onderzoek en analyse van de potentie voor horeca van groot belang voor (toekomstige)investeerders. Het formuleren van de juiste onderzoeksvragen is hierbij de eerste stap.

Krachtenveldanalyse

Het opstellen van een krachtenveldanalyses, waarbij alle stakeholders worden geïnterviewd kan hier onderdeel vanuit maken. Hiermee ontstaat een genuanceerd beeld van zowel het gehele centrum als van individuele ondernemers. Tegelijkertijd worden de toekomstplannen van stakeholders geïnventariseerd. Zo krijgen we antwoord op vragen als: Is een zittende winkelier tevreden? Wil hij uitbreiden, verhuizen of stoppen? Welke intenties hebben de vastgoedeigenaren? Willen zij investeren in hun vastgoedbezit, denken ze na over een andere bestemming? Wat wil de bezoeker van het centrum? Waarom, wanneer en voor wie is/wordt Dalfsen dan aantrekkelijk?

Sociaal ruimtelijk onderzoek

Naast het genoemde sociaal economisch onderzoek kan een sociaal ruimtelijk onderzoek inzage geven in het huidige en wenselijke gebruik van de openbare ruimte. Vanuit de ondernemers is de behoefte aan een onafhankelijk onderzoek naar de parkeerbehoefte in relatie tot de huidige voorzieningen. Daarnaast is er behoefte aan onderzoek naar een optimale verkeerscirculatie in de kern.

Gemeentelijke visies

Dalfsen heeft ambitie! De gemeente wil werken aan de ruimtelijke kwaliteit van haar mooie gemeente. Zo kent Dalfsen verschillende beleidsstukken voor het hogere schaalniveau. Er is een structuurvisie uit 1999 met een hieraan verbonden ontwikkelingsstrategie, een structuurvisie kernen uit 2010 en er is een structuurvisie buitengebied opgesteld in 2012. Deze visies bevatten aanknopingspunten voor een integrale benadering van de ontwikkelingen binnen de gemeentegrenzen van Dalfsen. Het zijn visies waarin richting wordt gegeven aan het ruimtelijk beleid.

Naast deze documenten is in 2009 een missie & visie opgesteld voor Dalfsen 2020, met als titel 'Bij

uitstek Dalfsen'. Deze missie & visie bevat denkrichtingen en concrete acties voor de gemeente Dalfsen.

Kerkplein in relatie tot het centrum

Bij de inventarisatie van de mogelijkheden voor het Kerkplein zijn er verschillende zaken naar voren gekomen, die spelen rond de relatie van het Kerkplein en zijn omgeving. Opvallend daarbij is:

- De entrees vanaf de rondweg naar het centrumgebied onderscheiden zich onderling niet in beeld, vorm of kleur;
- Het karakter van de rondweg is helder en strak vormgegeven en ingericht;
- Het historische wegenpatroon is niet herkenbaar;
- Toegepaste verharding in het centrum is eenvormig en weinig of niet onderscheidend;
- De toegepaste verharding en profilering in het centrum onderscheidt zich duidelijk van de overige verharding en straatprofielen van Dalfsen;
- Het straatmeubilair is niet eenduidig, denk hierbij aan, banken, verlichting, prullenbakken, boomroosters e.d.
- De bewegwijzering is niet onderscheidend en bestaat o.a. uit ANWB vormgeving en kleurgebruik;
- De toegepaste verharding in het centrum geeft qua kleur en vorm gebruik geen verbijzondering waardoor veel van hetzelfde. De verharding bestaat uit rood gebakken klinkers;
- De relatie met de rivier de Vecht is minimaal, deze zou versterkt kunnen worden;
- De verkeersstromen in het centrum met betrekking tot autoverkeer afsluiten is lastig voor de bewoners van dit centrum. Dit wordt als onduidelijk en storend ervaren;
- De inzet van beplanting om accenten te leggen wordt minimaal toegepast, hier zou meer mee gedaan kunnen worden;
- De toegepaste leilinden worden als storend ervaren en maken de diversiteit in kappen en gevels van de aanwezige bebouwing minder zichtbaar;
- Het terrasleven wordt op vele dagen verstoord door langsrijdend autoverkeer. Dit veroorzaakt naast geluid en stankoverlast onveilige situaties;
- De buitenbeleving is minimaal omdat er weinig terrasjes zijn en degene die er zijn, zijn verspreid waardoor er weinig aantrekkingskracht is naar het Kerkplein. Mensen gaan daar naar toe waar mensen zijn, en dat is nu niet rond het Kerkplein.

Visie en randvoorwaarden

Conclusies en aanbevelingen



Volgens de visie Typisch Dalfsen dient het Kerkplein het kloppend hart van Dalfsen te worden. Ook tijdens de inspiratieavonden betreffende de herinrichting van het Kerkplein is dat opnieuw naar voren gekomen. Zo wensten de deelnemers van de avonden dat er veel gelegenheid is om hier terrassen te realiseren, wat noodzakelijk is voor 'het kloppende hart'. Tegelijkertijd wordt er binnen afzienbare tijd het nieuwe Waterfront gerealiseerd met eveneens een aantal horecavoorzieningen. Hier ontstaat mogelijk een conflict. Het is wenselijk om dit zo te organiseren en in te richten, dat er een 'structuur' voor Dalfsen wordt gemaakt, waardoor de gebieden elkaar gaan versterken.

Centrum visie

De gemeente heeft reeds aangegeven de visie Typisch Dalfsen als inspiratiebron te willen gebruiken. Daarnaast is het heel wenselijk dat de volgende belangrijke onderdelen in de centrum visie aan de orden komen.

1. Laat relevant onderzoek verrichten, dit kan zijn door omgevingspsychologen, ruimtelijk en sociaal economische adviseurs in samenwerking met verkeersdeskundigen. Bepaal verschillende deelgebieden in Dalfsen en beschrijf hun ambitieniveau en onderlinge samenhang.
2. Beschrijf wenselijke ontwikkelingen in beeld (bebouwing, groen en verharding).
3. Teken voorbeeld uitwerkingen van de verschillende bijzondere plekken in Dalfsen en abstraheer deze tot algemene toetsingscriteria.
4. Teken gemaatvoerde profielen waarmee de inrichting van het gebied wordt gekenmerkt (bovengronds en ondergronds).
5. Stem het straatmeubilair op elkaar af en maak het onderscheidend en herkenbaar voor Dalfsen.
6. Maak een globale raming, waarin het investeringsbudget wordt gekoppeld aan het ambitieniveau.

Autoverkeer

Een van de belangrijkste aandachtspunten hierbij zijn het autoverkeer, verkeersstromen en het laden en lossen. Indien het laden en lossen goed wordt georganiseerd voor de bevoorrading van de winkels en een goede parkeerbalans is opgesteld zal er minder weerstand zijn van de ondernemers om

Visie en randvoorwaarden

Conclusies en aanbevelingen

het gebied autoluw te maken. In het ontwerp van schets III is voldoende parkeergelegenheid. Het concept is dermate flexibel dat het geschikt is voor zowel doorgaand verkeer als voor het autoluw maken.

De huidige afsluiting van het autoverkeer wekt verwarring en is niet voor iedereen even duidelijk.

Bomen

Ook de bomen om de kerk geven stof tot nadenken. Er is een aantal mensen dat de bomen liever ziet verdwijnen. Dit in verband met het minimale onderhoud dat wordt gepleegd, het geven van schaduw, het verminderen van zicht op de totale kerk als ook de schade aan auto's door honingdauw tijdens het groeiseizoen. In mijn optiek is het onbespreekbaar dat alle bomen om de kerk verdwijnen, omdat dit het groene hart vormt van Dalfsen. Het plan dient rekening te houden met het behoud van het grootste deel van de aanwezige bomen.

Horeca

Het wensbeeld van velen is een plek met terrasjes welke intensief gebruikt worden. In hoeverre dit levensvatbaar is ten opzichte van het Waterfront, waar ook de nodige terrasvoorzieningen worden gerealiseerd, is de grote vraag. Het ontwerpen voor een gebruik dat niet levensvatbaar is kan een groot gevaar zijn in deze. Naast het wensbeeld zal nagedacht dienen te worden naar alternatief gebruik van de omgeving om de kerk. Hierbij kan men denken aan een sterke culturele invulling. Podia voor optredens, plaats voor evenementen, permanente expositie van kunst, plek voor spel, al dan niet interactief, plaats voor een kiosk of anderszins.

Het grote voordeel van dit Kerkplein is dat deze aan de doorgaande fiets- en wandelroute ligt voor diegenen die wonen in Dalfsen.

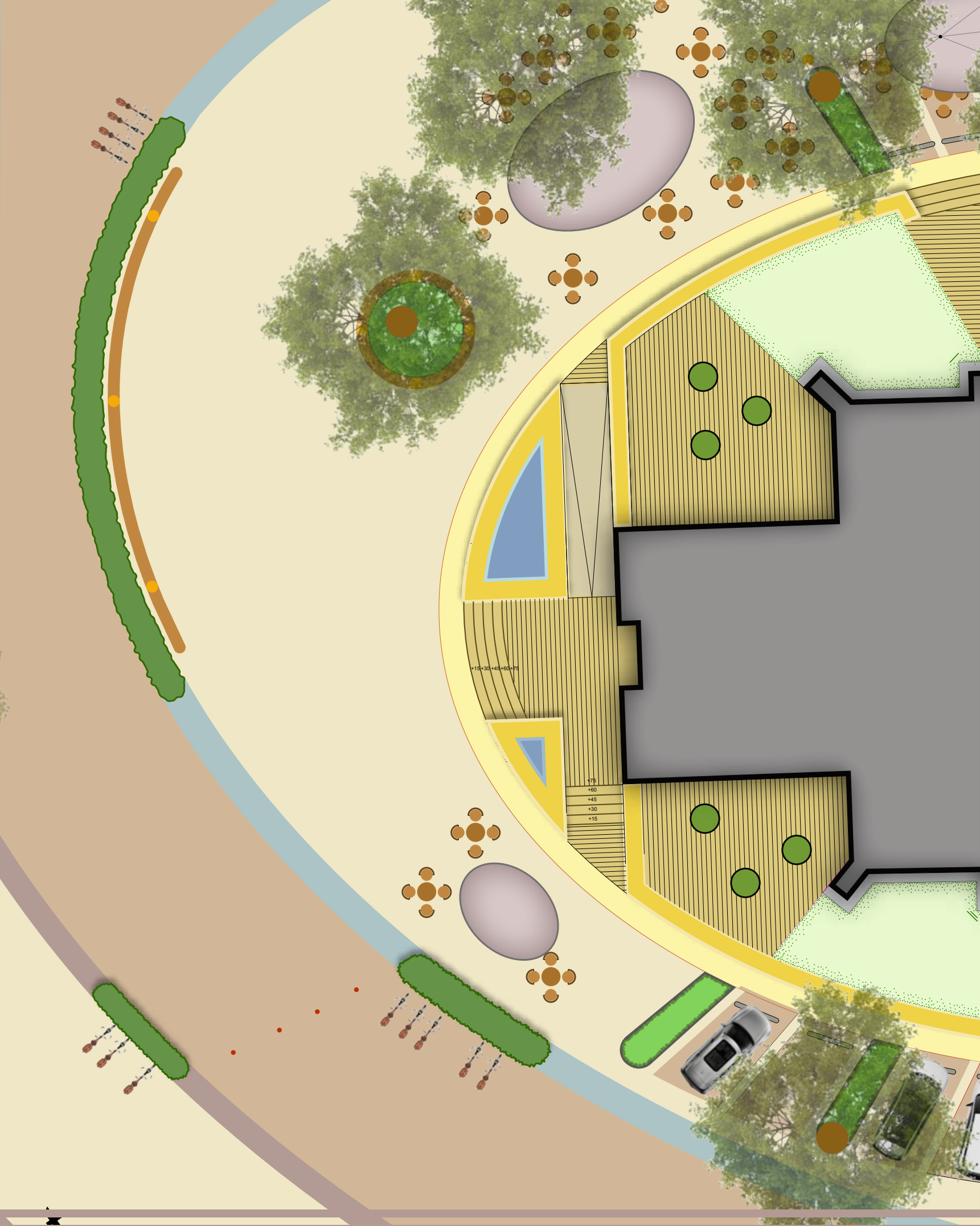
Resumé inspiratie-avonden


Er is een duidelijke keuze gemaakt en voorkeur uitgesproken voor een sterk onderscheidende vormtaal voor de omgeving van de Grote Kerk, het mag een bijzonder concept zijn.

Waarom schets III?

De deelnemers welke betrokken waren bij dit bodtum up proces hebben een vrijwel unanieme voorkeur uitgesproken voor schets III. Wat zijn hierbij de overwegingen geweest om voor dit ontwerp te kiezen:

- Heldere en onderscheidende vormgeving van het Kerkplein;
- Ten nutte maken van de natuurlijke aanleidingen zoals de kerk op een plateau zetten;
- Een grote zitrand om de kerk, want bij het huidige muurtje (met ezelsrug) is dit vrijwel onmogelijk;
- Het niet verstoppen van de kerk maar deze uitnodigend onderdeel te laten zijn van het publieke domein;
- Door de verhoging is het mogelijk podia te creëren;
- Shared space waardoor zo min mogelijk obstakels in de ruimte worden aangebracht en de verkeersstromen zich laten leiden door het ontwerp en de materialisatie daarvan;
- Voldoende ruimte voor terrassen en (pop up)horeca voorzieningen;
- Flexibiliteit in verkeersstromen;
- Uitbreiding in aantal parkeerplaatsen buiten het terrassenseizoen;
- Mogelijkheden om ook 's nachts een bijzondere beleving toe te voegen middels verlichting;
- Spelmogelijkheden voor kinderen;
- Verkeersveiligheid voor terrasbezoekers;
- Voldoende ruimte voor markt en uitbreiding daarvan;



An architectural site plan of a church square. The plan shows a central square area with a yellow border, surrounded by a parking lot with several cars. There are trees and green spaces throughout. A large white number '5' is overlaid on the top left. The text 'Grote Kerk' is on the left, and 'Molendijk' is on the bottom right. The main title 'Voorlopig ontwerp' is in the center.

5

Voorlopig ontwerp

Grote Kerk

Molendijk

Voorlopig ontwerp

Basis ontwerp met bomen 3.0



In voorstel 3.0 is het beeld te zien indien alle bomen om de kerk worden behouden. Het verwijderen van de aanwezige leilinden en het plaatsen van een solitaire boom in de Prinsenstraat en behoud van de boom in de inham naast Kerkplein no. 7.

Voorlopig ontwerp

Basis ontwerp



Het basisontwerp gaat uit van:

- verhoogd plateau voor de kerk;
- zitrand om kerkplateau;
- podium mogelijkheden voor kerk entree;
- waterelementen voor kerk entree;
- toegang voor minder validen naar entree Grote Kerk;
- shared space;
- creëren van ruimte bij en voor horeca voorziening;
- ruimte voor pop-up horeca voorzieningen en anderszins;
- behoud van zoveel mogelijk bomen om de kerk;
- een zo groen mogelijke aankleding;
- behoud en waar mogelijk uitbreiding parkeervoorzieningen om de kerk;
- ruimte voor spel voor kinderen op grasplateau aan noordzijde bij terrasvoorzieningen;
- ruime voorziening voor afvoer hemelwater door brede en ruime goot zowel boven als ondergronds;
- toevoegen van beplantingsvakken;
- vergroening door toevoegen van hagen tussen de verschillende parkeervakken;
- toevoegen van hagen in de vorm van de ringen;
- verplaatsen van enkele leilinden in de vorm van de ringen;
- verwijderen leilinden voor gevels omringende bebouwing;
- flexibiliteit in doorstroming van (auto)verkeer;
- ruimte voor fietsenstalling;
- onderscheidende verharding ten opzichte van de rest van de centrum verharding;
- plaatsen van verschillende banken en zitelementen.

Voorlopig ontwerp

Variant 3.1



In deze variant zijn er vier bomen voor de kerk weggehaald. De redenen hiervoor zijn:

- dat er zo meer 'lucht' en licht ontstaat op het voorplein;
- goed zicht op toren van de kerk vanuit Prinsenstraat, wat ook de langste zichtlijn is op de toren;
- er een meer uitnodigend gebaar ontstaat naar de entree van de kerk.

Voorlopig ontwerp

Variant 3.2



In deze variant is de ontstane ruimte, welke is ontstaan door het verwijderen van enkele bomen aan de voorzijde van de kerk, afgesloten met leilinden welke boven de lange haag met bank staan. De leilinden zijn in de basisvorm meegenomen. Dit omdat in de opgave is aangegeven dat een groene/parkachtige aanleg als wenselijk wordt geacht.

Deze variant is tijdens de 4^e bijeenkomst als niet wenselijk aangegeven. De reden hiervoor is dat door het plaatsen van leilinden de doorzicht van de Prinsenstraat naar de Wilhelminstraat wordt belemmerd. Mensen die voor het eerst in Dalfsen komen zien dan minder of niet dat de winkels vanuit Prinsenstraat doorlopen in Wilhelminstraat.

Variant 3.3



Een nog groenere aankleding van het plein kan door het plaatsen van nog meer leilinden welke in de hoofdvorm meegaan.

In deze variant worden de leilinden boven alle hagen geplaatst in de eerste ring.

Voorlopig ontwerp

Variant 3.4

In deze variant worden boven alle hagen op het voorplein leilinden geplaatst.



Voorlopig ontwerp

VO tijdens terrasseizoen



Verblijfsruimte
tijdens terrassen seizoen,
autoluwe zone.

Tijdens het terrasseizoen, van mei tot november, kan het groen gekleurde gedeelte autoluw zijn.

Ook zouden de laad en los tijden kritisch bekeken moeten worden en tevens zou er gekeken moeten worden naar een aantal vaste laad en losplekken om hierdoor de overlast voor overig verkeer te beperken.

Vooraf voor die ondernemers welke aan het Kerkplein zijn gevestigd en een deel van de Wilhelminstraat en vooral de Bloemendalstraat.

Voorlopig ontwerp

VO buiten terras seizoen



Deze tekening, zonder bladerdek van bomen, laat zien waar er in de periode van november tot mei geparkeerd kan worden. Ook kan er doorgaand autoverkeer over het Kerkplein kan rijden, als er geen markt is.

Om doorgaand autoverkeer mogelijk te maken is een haagdeel in de 1^e ring verwijderd.

Parkeren

Tijdens het terrassen seizoen, tussen mei en november, zijn er 30 parkeerplaatsen. In de periode buiten het terrassen seizoen zijn 39 parkeerplaatsen beschikbaar.

Momenteel zijn er 33 parkeerplaatsen aanwezig.

Voorlopig ontwerp

Pop up



In het rapport Typisch Dalfsen van Atelier Overijssel wordt aangegeven dat het Kerkplein ruimte kan bieden aan pop up winkels en/of horeca gelegenheden.

Definitie pop upstore¹

Een pop-upstore is een tijdelijke winkel die opeens in het straatbeeld verschijnt. Vaak verschijnen deze winkels in een bestaand gebouw dat leeg staat of in een half lege ruimte.

Deze pop-upstores kunnen op verschillende manieren worden ingevuld. Zo kan men er tijdelijke winkels van maken waar producten worden verkocht zoals kleding, make-up of kunst. Daarnaast bestaan er ook pop-up restaurants. Men kan dan dus voor een bepaalde tijd op een bepaalde plek eten. Deze tijdelijke projecten verschijnen plotseling en zonder enige aankondiging en verdwijnen ook vaak in een rap tempo. Zo kiezen sommige mensen ervoor hun winkel voor zes weken te vestigen en vervolgens verder te gaan. Soms is een pop-upstore zo'n hit, dat het zich permanent vestigt. Een tijdelijke winkel is een goede manier om aandacht te verkrijgen, zonder veel geld te hoeven investeren in een pand.

Pop up horeca

Voor het nieuwe Kerkplein is de voorkeur voor pop up horeca. De reden hiervoor is dat dit het meeste past binnen het aangegeven voorkeursbeeld tijdens de eerste bijeenkomst. Tijdens het terrassenseizoen, van mei tot november zijn deze op up horeca voorzieningen aanwezig. In de periode tussen 1 december en 1 mei kan dan het aantal parkeerplaatsen worden uitgebreid.

Voorlopig ontwerp

Visual 1.0



Zicht vanaf hoek Wilhelminastraat - Kerkplein.

Zichtbaar zijn:

- de verhoogde rand om het kerkplateau;
- de afwateringsgoot;
- haagdeel in eerste ring;
- terras voor horeca.

Voorlopig ontwerp

Visual 1.1



In deze visual is te zien dat in de avonden de plateaurand aangelicht wordt. In samenspel met het aanlichten van de kerk en de overige buitenverlichting zal het Kerkplein ook in de avond- en nachturen bijdragen aan de verbijzondering van het dorpshart van Dalfsen.

Voorlopig ontwerp

Visual 2.0



In deze visual is duidelijk het voorplein te zien en hoe het plein functioneert.

Ook het effect door het verwijderen van de 4 bomen voor de kerktoren is hier duidelijk zichtbaar.

Bloemendalstraat

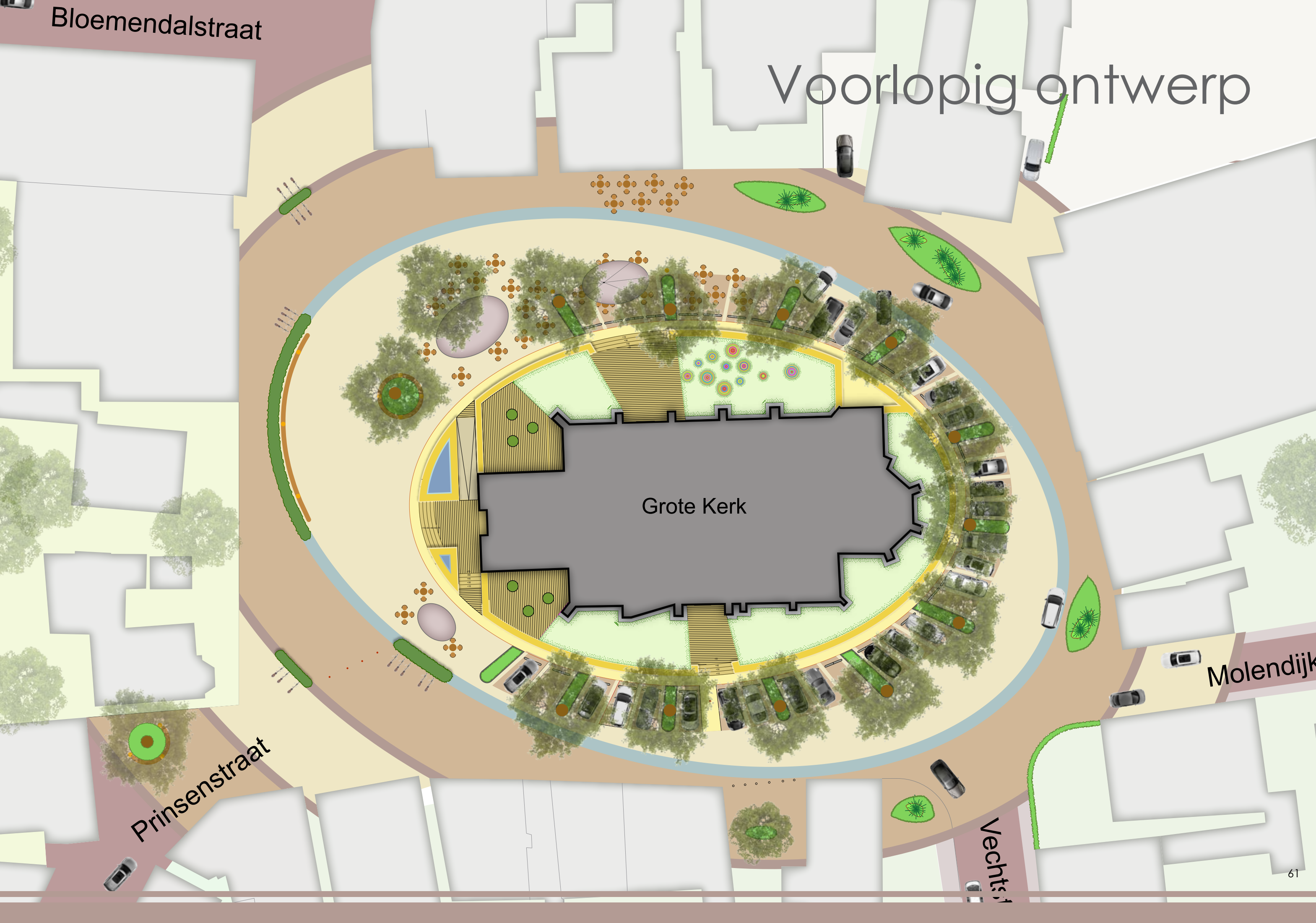
Voorlopig ontwerp

Grote Kerk

Molendijk

Prinsenstraat

Vechtst



zuid

noord



Voorlopig ontwerp

Doorsnede zuid - noord

In de doorsnede is het haaks parkeren tegen het verhoogde kerkplateau te zien. Ook de ruimte welke beschikbaar is voor terrassen aan de noordzijde.

west



- wandel route
- haag oplopend van 50 cm. naar 120 cm.
- bank
- voorplein
- bank om boom
- pad
- zijrand

Voorlopig ontwerp

Doorsnede oost - west

In deze doorsnede is onder andere de verhouding te zien van de haag op het voorplein, de aanwezige lindebomen en de doorloop achter de haag. Ook de zitrand van het kerkplateau is hier zichtbaar.



Voorlopig ontwerp

3D Studiemodellen



Scene 1: zicht op voorplein en doorgang achter haag en zitbank.



Scene 2: zicht op plein en doorgang voor wandelaars en fietsers.



Scene 3: zicht op overkapping en pop up gebouw en plantvakken.



Scene 4: achterzijde kerk met parkeerhavens en plantvak.



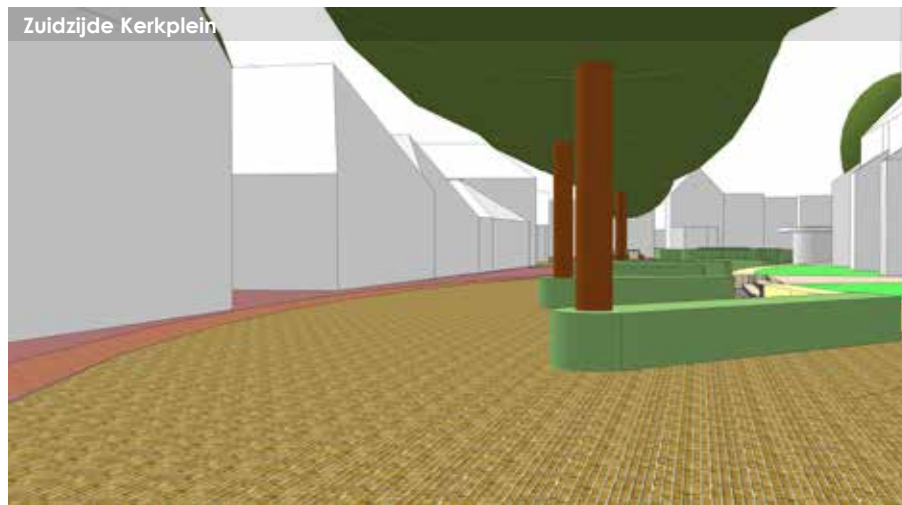
Scene 5: achter plantvak voorgrond de Molendijk en zicht op Vechtstraat.



Scene 6: plantvak voor Molendijk en zicht op Vechtstraat.

Voorlopig ontwerp

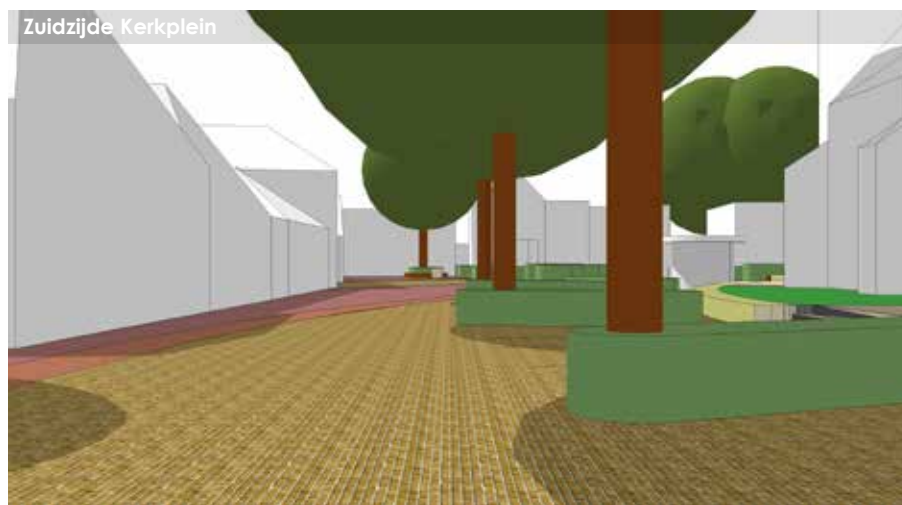
3D studie modellen



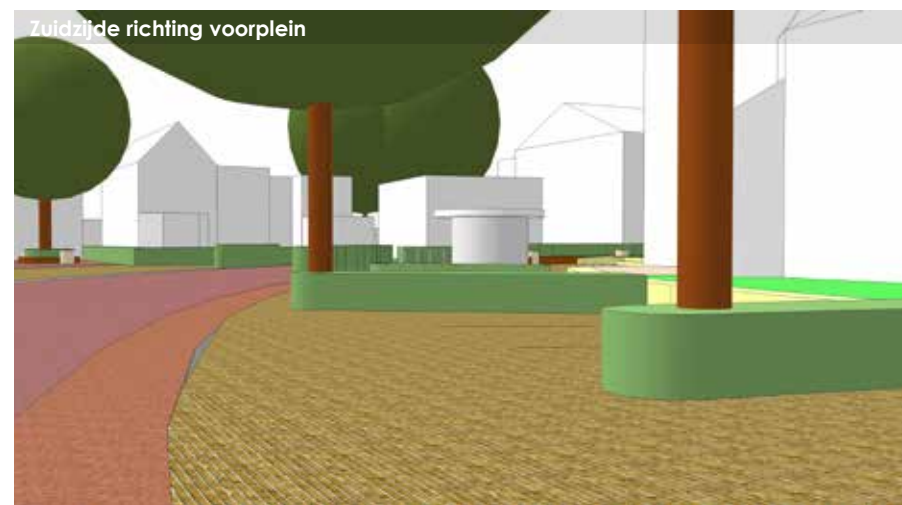
Scene 7: zicht op Prinsenstraat langs kerk.



Scene 8: zicht op Prinsenstraat vanuit Molendijk.



Scene 9: zicht op straat en kerkplateau en zijingang kerk.



Scene 10: zicht op bank+Boom voor modewinkel en op pop up gebouwtje.

Om de ruimtelijke beleving zichtbaar te maken is een tiental 3D scenes gemaakt die een rondgang om de kerk laten zien.

Deze 3D scenes dienen ervoor om daar waar nodig het ontwerp aan te passen en/of te verduidelijken.

Voorlopig ontwerp

3D Studiemodellen



Scene 11: hagen, banken, paaltjes en pop up gebouwje.



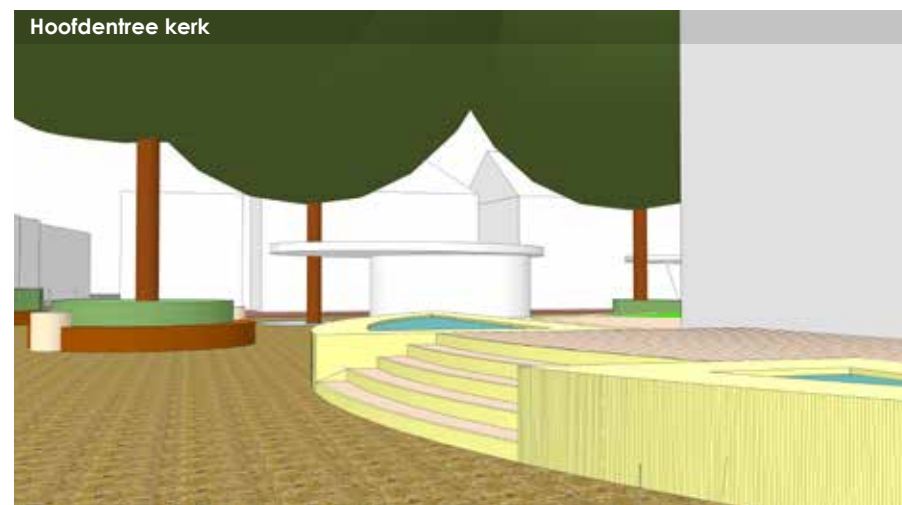
Scene 12: zicht op bank + prullenbak onder boom en om plantvak.



Scene 13: zicht op kerktoren en pop up gebouwje.



Scene 14: zicht op voorplein en trap naar hoofdentree kerk.



Scene 15: trap en waterelementen voor kerk.



Scene 16: haag met bank en prullenbakken.

Voorlopig ontwerp

3D studie modellen



Scene 17: vanaf plateau over hellingbaan hoek Bloemendalstraat.



Scene 18: zicht vanaf kerkplateau over water naar Prinsenstraat.



Scene 19: zicht op trap van het kerkplateau naar zuiden.



Scene 20: vogelvlucht vanaf hoek Wilhelminstraat en Bloemendalstraat.



Scene 20: vanaf hoek Molendijk en Vechtstraat.



Scene 21: vanaf entree Aldi, noord oostelijke hoek.



Bijlagen

Landschapsarchitectuur

Het vakgebied landschapsarchitectuur omvat woon-, werk-, infrastructuur-, recreatie-, natuur en waterlandschappen op verschillende schaal en op uiteenlopende planniveaus; van architectonische ensembles en stedelijke fragmenten tot metropolitane park- en watersystemen. In de beroepspraktijk speelt de landschapsarchitectuur op al deze terreinen een rol, met een wisselende intensiteit en in verschillende fasen en planvormen.

Het landschapsarchitectonisch ontwerp heeft een eigen signatuur. Anders dan de architectuur en stedenbouw is het altijd geënt op lezing en interpretatie van topografische situaties, natuurlijke onderdelen en processen, en formele, materiële en culturele kwaliteiten van een plaats. Deze aspecten – de *genius loci* – zijn bepalend voor de landschapsarchitectuur.

Natuur, techniek en kunst zijn in het landschapsontwerp verweven; elk ontwerp is een uniek spel van geometrie en geomorfologie, afmetingen en oneindigheid, kunst en natuur. Door de combinatie van natuurlijke en architectonische vormen en materialen worden zowel ruimtelijke, als tektonische en zintuiglijke kwaliteiten samengebracht. De ontmoeting tussen plek en programma in het landschapsarchitectonisch ontwerp is geheel

anders dan bij een stad of een bouwwerk. Terwijl de plek in de architectuur en stedenbouw vanuit het programma wordt bekeken en er zelfs uit voortkomt, gebeurt in de landschapsarchitectonische bewerking het tegenstelde: hier vormt de plek veel eerder het uitgangspunt of de inspiratiebron voor het programma.

Het ontwerpen met tijd en processen als groei en stroming is een ander onderscheidend kenmerk van de landschapsarchitectuur. Landschappen groeien, veranderen en worden op verschillende manieren gebruikt. Transformaties en veranderingsprocessen in de tijd worden in de landschapsarchitectuur als vormproces behandeld. Ruimte en beweging worden gekoppeld; het landschapsarchitectonisch ontwerp is altijd een zeis door de schalen heen.

Landschapsarchitectuur is een discipline met een brede oriëntatie. Naast ontwerpvaardigheden heeft de landschapsarchitect inzicht in de architectuur, stedenbouw en de kunstgeschiedenis, en kennis van de bodemkunde, de ecologie, de hydrologie en de geografie. De nodige verankering in de praktijk vergt daarnaast kennis van beplantingsvormen, onderzoeks- en tekentechnieken en planvormen.

In dit kader van deze brede oriëntatie zijn in de bijlagen verschillende aandachtspunten verzameld die van belang zijn voor verdere uitwerking van het voorlopig ontwerp.

Bij de uitwerking zullen nog de verschillende details en oplossingen nader (ontwerpend) onderzocht moeten worden.

Dat hierbij overleg nodig is met de verschillende disciplines is onontbeerlijk en meer dan wenselijk. Dit varieert van lichtvisie tot beheerders van de openbare ruimte tot uitvoerende hoveniers.



Referentie-onderzoek

Referentie-onderzoek

Bij elk nieuw te ontwikkelen inrichtingsplan is het van belang om te onderzoeken of er vergelijkbare plannen of onderdelen ervan zijn gerealiseerd. Door deze gerealiseerde plannen en/of onderdelen empirisch te onderzoeken kan men leren van successen en van mislukkingen. Hierdoor zal het nieuw te ontwikkelen en te realiseren plan meer kans hebben op succes.

In dit kader zijn op basis van de voorkeursbeelden een tweetal locaties bezocht, te weten:

- De Heuvel te Tilburg
- en
- St. Plechelmusbasiliek te Oldenzaal

Bijlagen

De heuvel te Tilburg



Bron: bureau Sant & Co.

Hardhouten bank en roosters waterelement.

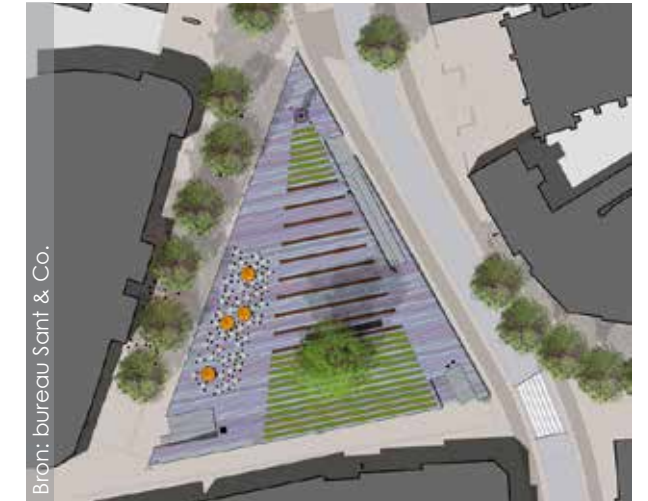


Detail rooster waterelement.



Bron: bureau Sant & Co.

Gekleurde verlichting.



Bron: bureau Sant & Co.

Ontwerp plein.



Bron: bureau Sant & Co.

Waterelement bij nacht



Bron: bureau Sant & Co.

Plein overzicht grasbanen en water + bank.



Bron: bureau Sant & Co.

Zitrand.



Bron: bureau Sant & Co.

Zitrand.

De Heuvel te Tilburg



Zitrand ook in de winter.



Verhoogd plein als ruimte voor terrassen, ook in de winter.



Bank niet op te zitten in de winter.



Watergoot stroever als aanwezige bestrating.

De Heuvel in Tilburg is het centrale plein van de stad Tilburg, gelegen midden in de binnenstad. De belangrijkste winkelstraat, de Heuvelstraat, komt uit op het Heuvelplein. Ook loopt er een belangrijke weg langs het plein: de Heuvelring. Eind 2008 is het plein volledig op de schop gegaan, na een referendum onder de Tilburgse bevolking waarin de bevolking kon kiezen welk soort plein er zou komen. Het landschapsarchitectenbureau Sant & Co uit Den Haag heeft hiervoor het ontwerp gemaakt.

In gesprekken met gebruikers van het plein is gebleken dat de toegepaste zwarte natuursteen erg glad wordt als het geregend heeft. Er zijn al de nodige ongelukken gebeurd met voetgangers. De metalen roosters van de waterelementen zijn stroef en goed beloopbaar, ook tijdens en na een regenbui. Dit heb ik ook zelf ervaren.

Op het materiaal van de toegepaste bank is in de winterperiode niet te zitten. Dit komt door de groene algen aangroei welke de bank nat, glad en vies maakt. Hierdoor is het weinig uitnodigend van de bank gebruik te maken. De toegepaste grasbanen vertonen gaten en kuilen. Hierin blijft water staan en dit worden modderpoelen. De kuilen zorgen

eveneens voor gevaarlijke situaties. Hier had toepassing van kunststof grasplaten veel narigheid kunnen voorkomen.

Dat de verhoogde rand veel wordt gebruikt als zitrand wordt niet alleen bevestigd door getoonde foto's maar ook door eigen waarneming.

Het verhoogde plein functioneert prima als terrasruimte. Er zijn zover men weet geen ongelukken gebeurd dat er mensen van de verhoogde rand afvallen.

Bijlagen

Plein St. Plechelmusbasiliek



Bron: bureau B+B.

Visual plein ontwerp.



Bron: bureau B+B.

Plein met trap, muur en bomen.



Bron: bureau B+B.

Detail gebakken stenen i.c.m. cortenstalen strips.



Bron: bureau B+B.

Zicht op basiliek.



Bron: bureau B+B.

Avondbeeld plein.



Bron: bureau B+B.

Uitlichting plein en basiliek.



Bron: bureau B+B.

Muren en verharding.



Bron: bureau B+B.

Groenstructuur.

Plein St. Plechelmusbasiliek



Gebakken klinkervakken gescheiden door corten-stalen strips.



De St. Plechelmusbasiliek is van oudsher het natuurlijke centrum van Oldenzaal. De St. Plechelmusbasiliek staat in de hart van de stad Oldenzaal en is het baken en eindpunt van de landwegen die leiden naar het St. Plechelmusplein. Er is ruimte voor evenementen, de kermis en de markt. Verkeer is er te gast.

Het ontwerp is gemaakt door het landschapsarchitectenbureau B+B uit Amsterdam. Realisatie in 2013.

Het bestratingspatroon is geïnspireerd op structuren in de glas-in-loodramen van de basiliek: baksteen gelegd in een raster van gietijzeren strips. Het meubilair wordt in de kleur van de kozijnen van het stadskantoor en de deuren en luiken van de basiliek uitgevoerd.

Bij dit plein is met name gekeken naar de aansluiting van het plein op de basiliek en gevelpartijen welke het plein omsluiten. In deze lijkt het alsof de basiliek op het laagste punt is geplaatst, in een soort van kuil. De rand van het verdiepte plein bestaat uit een grijs/rode natuursteen.

Er is veel aandacht besteed aan materiaal gebruik en detaillering daarvan. Ook de aanwezigheid van bentheimer steen

in enkele trappartijen trok mijn aandacht. De bewegwijzering geeft aan dat er nagedacht is over kwaliteit en uitstraling daarvan.

Het plein op zichzelf is uitgevoerd in gebakken stenen, voornamelijk in de rood/bruine kleurstelling. In de verharding is een patroon van cortenstalen strips verwerkt. De afwatering is langs de buitenkant van het plein gesitueerd, eveneens uitgevoerd in cortenstaal.

De bomen zijn geformeerd langs een deel van de buitenkant van het plein.

Het plein zelf biedt weinig beleving maar biedt wel de nodige ruimte voor evenementen die dan voor de nodige beleving zullen zorgen.

A scenic view of a canal bridge with blue arches. In the foreground, two men are sitting on a dark wooden bench on a paved walkway. To the left, a tree with vibrant yellow autumn leaves is partially visible. The bridge in the background features several blue arches and concrete pillars. A few people can be seen walking on the bridge. The sky is clear and blue. A white horizontal line is positioned above the text.

Materialisatie

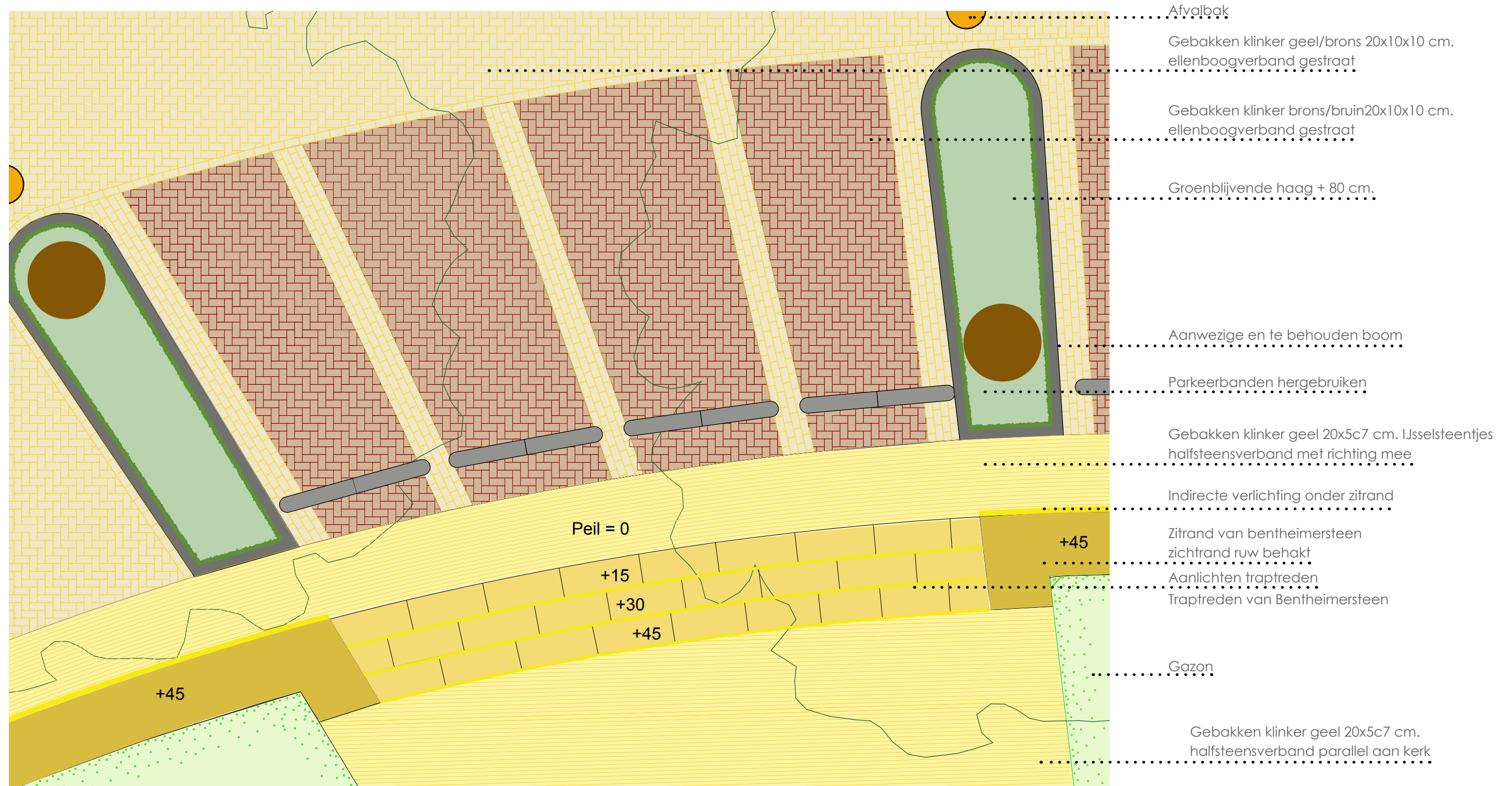
Materialisatie

Met de juiste of verkeerde materiaalkeuze valt of staat het ontwerp. Het voorlopig ontwerp geeft hiervoor richtingen aan. Of alle voorgestelde materialen en verwerkingswijzen mogelijk zijn (binnen een budget) zal verder onderzocht moeten worden. Van belang is dat alle onderdelen goed op elkaar worden afgestemd qua materiaal maar zeker ook qua kleur.

In deze rapportage zijn enkele onderdelen nader aangegeven qua maatvoering, materiaal en kleur.

Bijlagen

Detail plein- en parkeer verharding



Bijlagen

Detail plein- en parkeerverharding



Gebakken klinker 1° ring 20x10x10 cm.



Gebakken klinker 2° ring & parkeren 20x10x10 cm.



Gebakken klinker voor pad langs zitrand 20x5x7 cm.



Biggenruggen voor parkeerplaats.

Essentieel voor het nieuwe Kerkplein ontwerp is dat het verhardingsmateriaal duidelijk afwijkt van de overige verharding welke in het centrum wordt toegepast. Dit verhoogt de attentiewaarde voor de verschillende verkeersgebruikers dat men wezenlijk een andere ruimte betreedt.

Toepassing van oude gebakken klinkers van verschillende maten en kleuren in een hedendaagse vormgeving en setting.

Bijlagen

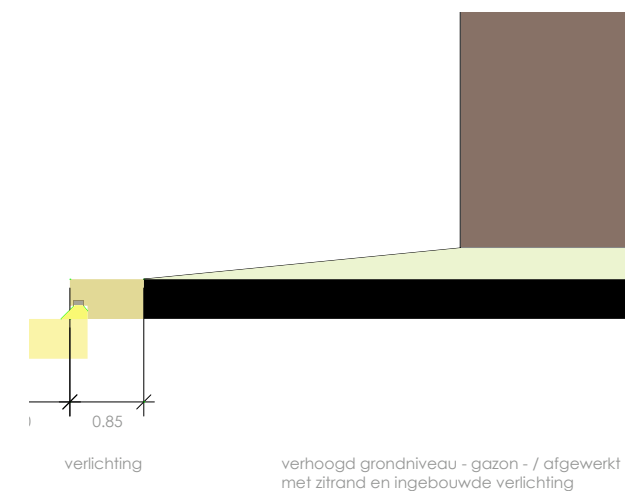
Plateaurand



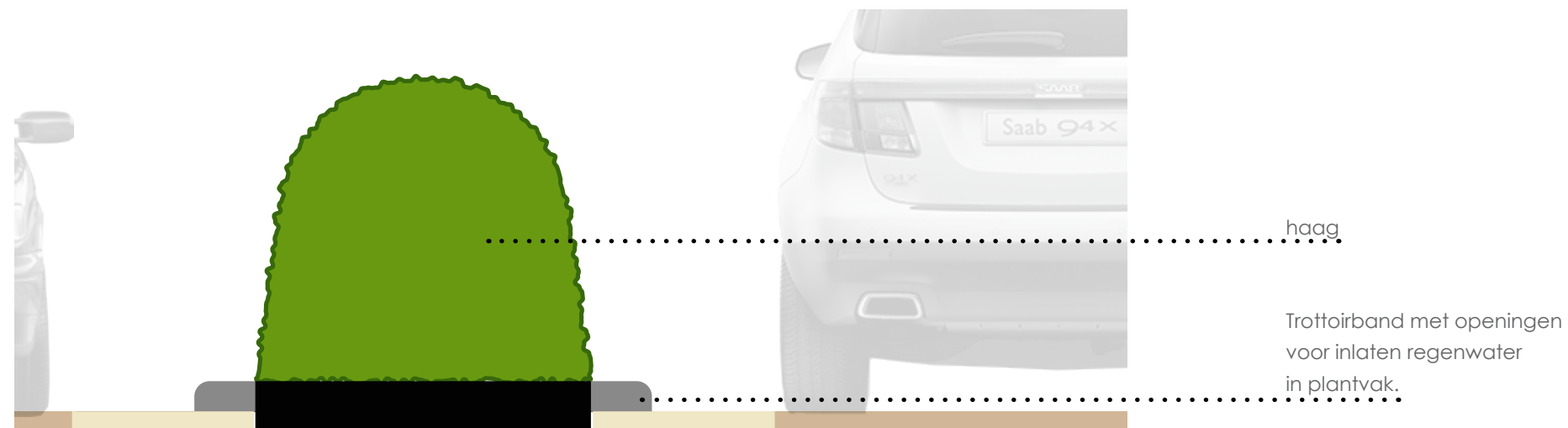
De plateaurand is gemaakt van Bentheimer zandsteen. De steen heeft aanvankelijk een licht geelbruine kleur, die later door verwerking steeds donkerder wordt. Om dit donkerder worden tegen te gaan kan deze steen worden geïmpregneerd waardoor deze weinig of geen vocht en vuil opneemt. Hierdoor wordt de steen ook meer geschikt als zitrand.

Bentheimer zandsteen werd gewonnen in steengroeven in het Graafschap Bentheim in Duitsland en werd daar aangeduid als "Bentheimer Gold". De eerste vermelding van zandsteenwinning dateert uit ca. 1250 en betreft groeven in Gildehaus. Op het hoogtepunt van de productie en handel rond 1600 waren er negen steengroeven in bedrijf. De grootste lag tussen Bad Bentheim en Schüttorf.

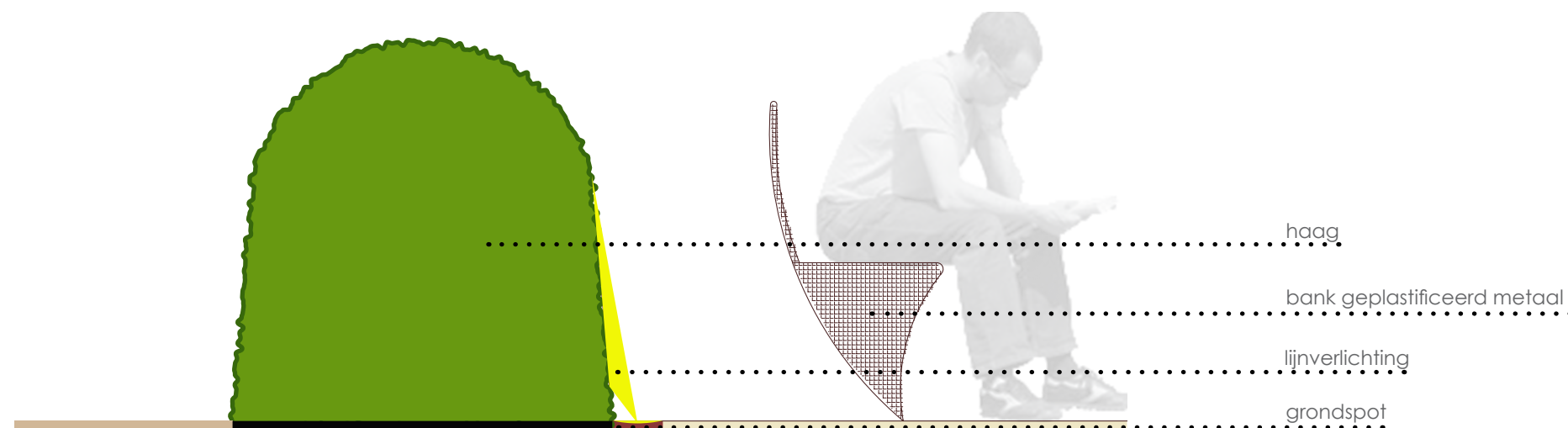
De Bentheimer zandsteen werd eeuwenlang verhandeld naar het Münsterland, naar Oost-Friesland en naar Nederland via de Vecht langs Dalfsen. Door de hoge kosten van het vervoer werd Bentheimer zandsteen voornamelijk toegepast in belangrijke gebouwen zoals stadhuis Paleis op de Dam en de Haarlemmerpoort te Amsterdam. Ook de sokkel van het Vrijheidsbeeld in New York is gemaakt van Bentheimer zandsteen.



Detail hagen



Schaal 1:20



Schaal 1:20

In de hagen dient de gebruikte vormtaal, bogen, ook terug te komen. De heggen zijn derhalve niet recht geknipt maar rond, zoals de tekening laat zien.

Ook dienen zijkanten schuin te worden geknipt in plaats van loodrecht. Door het schuine knippen zal de lichttoetreding worden verbeterd voor de onderste delen van de haag (haagvoet) waardoor deze beter dicht zal groeien. Naast een beter beeld zijn hierdoor minder onderhoudshandelingen nodig zijn.

De hagen zijn groenblijvend waardoor een consistent beeld gedurende het gehele jaar ontstaat.

Als plantmateriaal zijn de volgende opties mogelijk:

- Berberis;
- Buxus sempervires;
- Ilex crenata;
- Ligustrum ovalifolium;
- Ligustrum ovalifolium 'Argenteum';
- Ligustrum ovalifolium 'Aureum';
- Lonicera nitida;
- Osmanthus heterophyllus;
- Osmanthus x burkwoodii.

Bijlagen

Doorsnede plantvak



Schaal 1:20

De verschillende plantvakvormen zijn ontleend aan het logo van de gemeente Dalfsen.

Het plantvak bestaat uit een verhoogd plantvak. In dit plantvak worden laagblijvende groenblijvende haagplanten aangebracht. In deze blokhaag wordt een ovaalvormige uitsparing gemaakt welke met een verhoogde cortenstalen wand wordt vormgegeven en afgewerkt. Deze cortenstalen wand is 50 cm. in de grond aangebracht om wortelconcurrentie zoveel mogelijk te voorkomen.

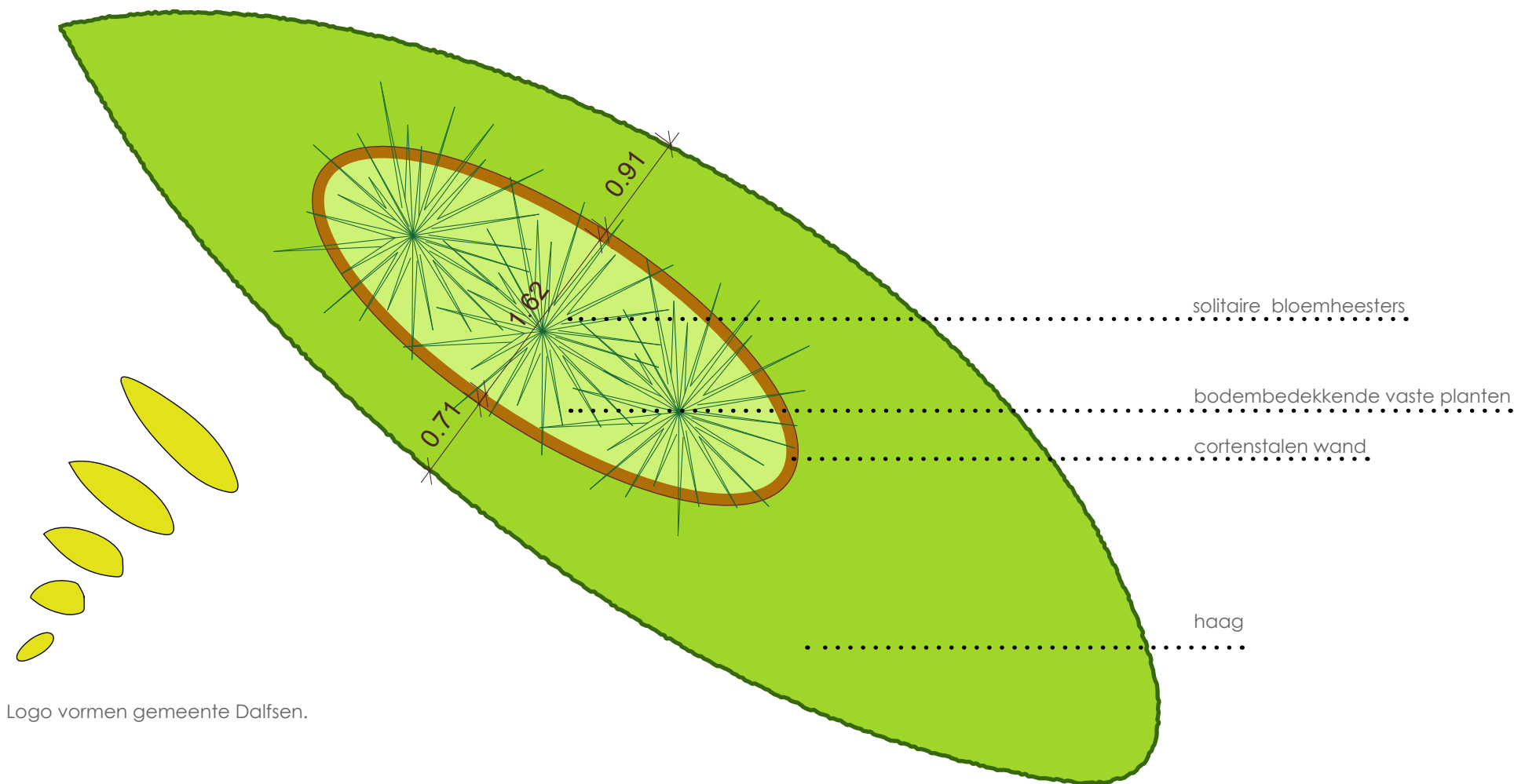
Dit door cortenstaal verhoogde plantvak wordt ingeplant met bloeiende bodembedekkende vaste planten en ingeplant met bloeiende solitaire heesters zoals daar kunnen zijn:

- Buddleja davidii
- Rosa
- Sambucus
- Spiraea

Afhankelijk van de te kiezen solitair worden de bodembedekkende vaste planten gekozen. Naast deze bodembedekkende onderbegroeiing is het wenselijk om bollen en knollen toe te voegen welke kunnen verwilderen. Op deze wijze kan er een groot deel van het jaar bloei aan het Kerkplein worden toegevoegd.

Detail plantvak

Op deze tekening is het inrichtingsprincipe te zien van de verschillende plantvakken. Een strak geschoren groenblijvende haag waarin een verhoogd plantvak is 'uitgesneden'.



Logo vormen gemeente Dalfsen.

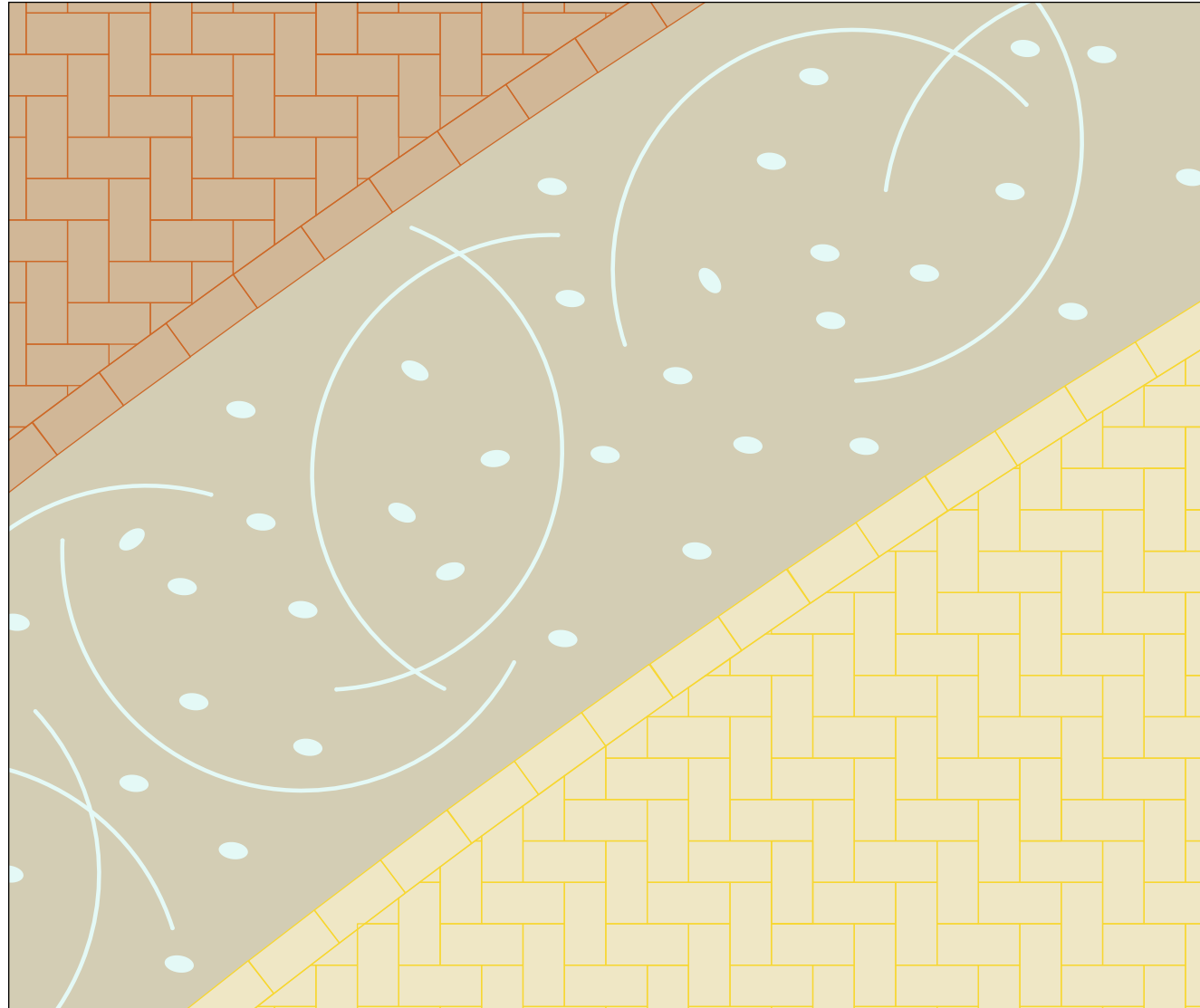
Schaal 1:50



Cortenstalen wanden.

Bijlagen

Detail afwateringsgoot



Schaal 1:20

De afwateringsgoot is vervaardigd van metaal en is bestand tegen zwaar (vracht)verkeer. Ook de stroefheid is van groot belang omdat de huidige RVS goot daar niet aan voldoet. Het afwaterend vermogen van de goot is van groot belang omdat momenteel na een fikse regenbui er grote plassen ontstaan omdat de huidige goot te klein is en/of verstopt.

In de figuratie worden de blauwe bogen uitgebeeld alsook de ellipsen welke in het pleinontwerp zijn toegepast. Op deze wijze komen deze verwante vormen elkaar tegen in de gootdetailering.

De grote en hoeveelheid van waterdoorlatende perforaties dient nader te worden uitgerekend. De breedte van de afwateringsgoot is ca. 125 cm. breed.
Materiaal: bewerkt cortenstaal.



Cortenstaal met coating.

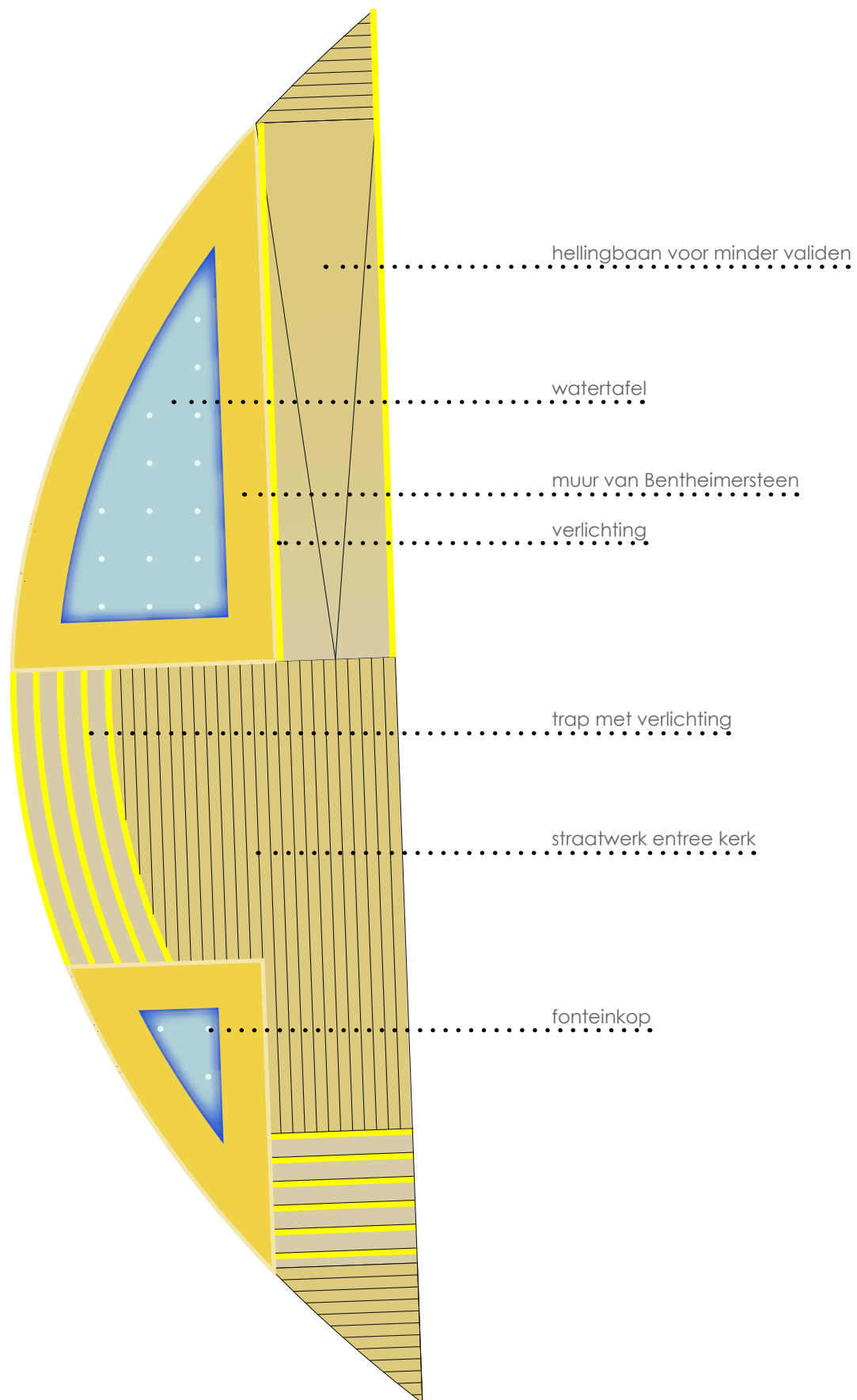


Bron: rotsmaatwerk

Met lichtlijn?

Bijlagen

Detail waterelement hoofdentree kerk



Het waterelement bij de hoofdentree van de kerk kan met of zonder aanlichting worden gerealiseerd. Ook het goed automatisch afstellen is van belang om het waterelement goed te laten functioneren. Door omwonenden is aangegeven dat 'hang jongeren' mogelijk hun balorigheid kunnen afreageren op een waterelement. Om dit te voorkomen dient het waterelement na bepaalde avonden te kunnen worden uitgeschakeld.



Bijlagen

Overige verlichting



In overleg met de verlichtingsexperts dient te worden onderzocht of en waar lijnvormige verlichtingselementen kunnen worden toegevoegd in het pleinontwerp. Hierdoor kunnen in de avond en nachtelijke uren de vormen van het plein worden versterkt en zichtbaar worden gemaakt.

Onderdelen welke hiervoor in aanmerking komen zijn:

- de haag welke in eerste ring is geprojecteerd in combinatie met zitbank;
- de verschillende plantvakken met lijnverlichting of grondspots indien de beplanting zich daarvoor leent;
- bomen aanlichten met grondspots;
- ronde zitbank op voorplein;
- trap naar hoofdentree kerk;
- Pop up horeca voorzieningen zoals een te plaatsen overkapping voor restaurant Voila;
- parkeervoorzieningen;

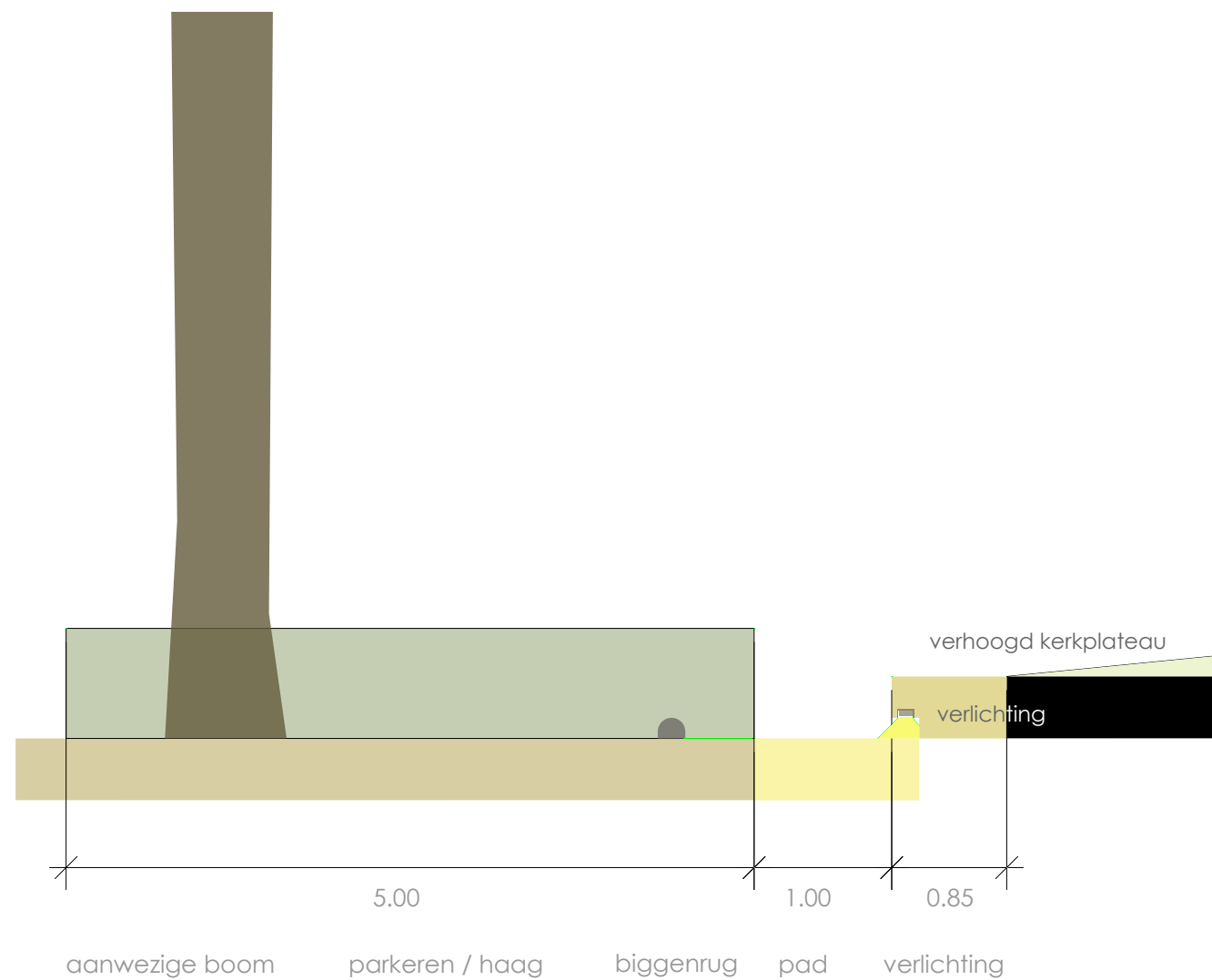
Vanzelfsprekend dienen niet alle mogelijkheden te worden gerealiseerd maar een afgewogen ingetogen geheel met die licht accenten welke een toevoeging vormen. Overleg met lichtadviseur is in deze onontbeerlijk.

Bijlagen

Detail verlichting kerkplateau

Het verhoogde kerkplateau en de vorm daarvan vormen de basis voor het totale ontwerp voor het nieuwe Kerkplein.

Het accentueren van deze rand door indirecte verlichting is essentieel voor de plein beleving in avond en nachtelijke uren.



Detail verlichte rand verhoogd kerkplateau.



Bijlagen

Detail spelaanleidingen



Aan de noordzijde op het kerkplateau is ruimte om er spelaanleidingen te plaatsen. Deze plaats is gekozen omdat daar de ouders van de kinderen de gelegenheid hebben tot gebruik van het aangrenzende terrassen. Zo kunnen ouders en kinderen in elkaars nabijheid verblijven op het Kerkplein.

Omdat het een historisch centrum betreft is gezocht naar historische spelelementen en een daarvan is de tol.

De vorm van de tol kan worden gebruikt om een spelaanleiding vorm te geven. Deze spelaanleiding kan worden aangevuld met geluid en/of verlichting.

De tollen dienen niet te groot te zijn omdat de ruimte om de kerk zo min mogelijk verstoord dient te worden.

De ondergrond kan bestaan uit gras of kunstgras waardoor het (wekelijks)onderhoud sterk afneemt en de belasting toe kan nemen. Hierdoor geen last meer van modderplekken en plassen bij de spelelementen.



Foto onderschrift



Bijlagen



Lichtvisies

Lichtvisies

GROTE KERK ontwerp



uitgelichte kerk trekt de aandacht

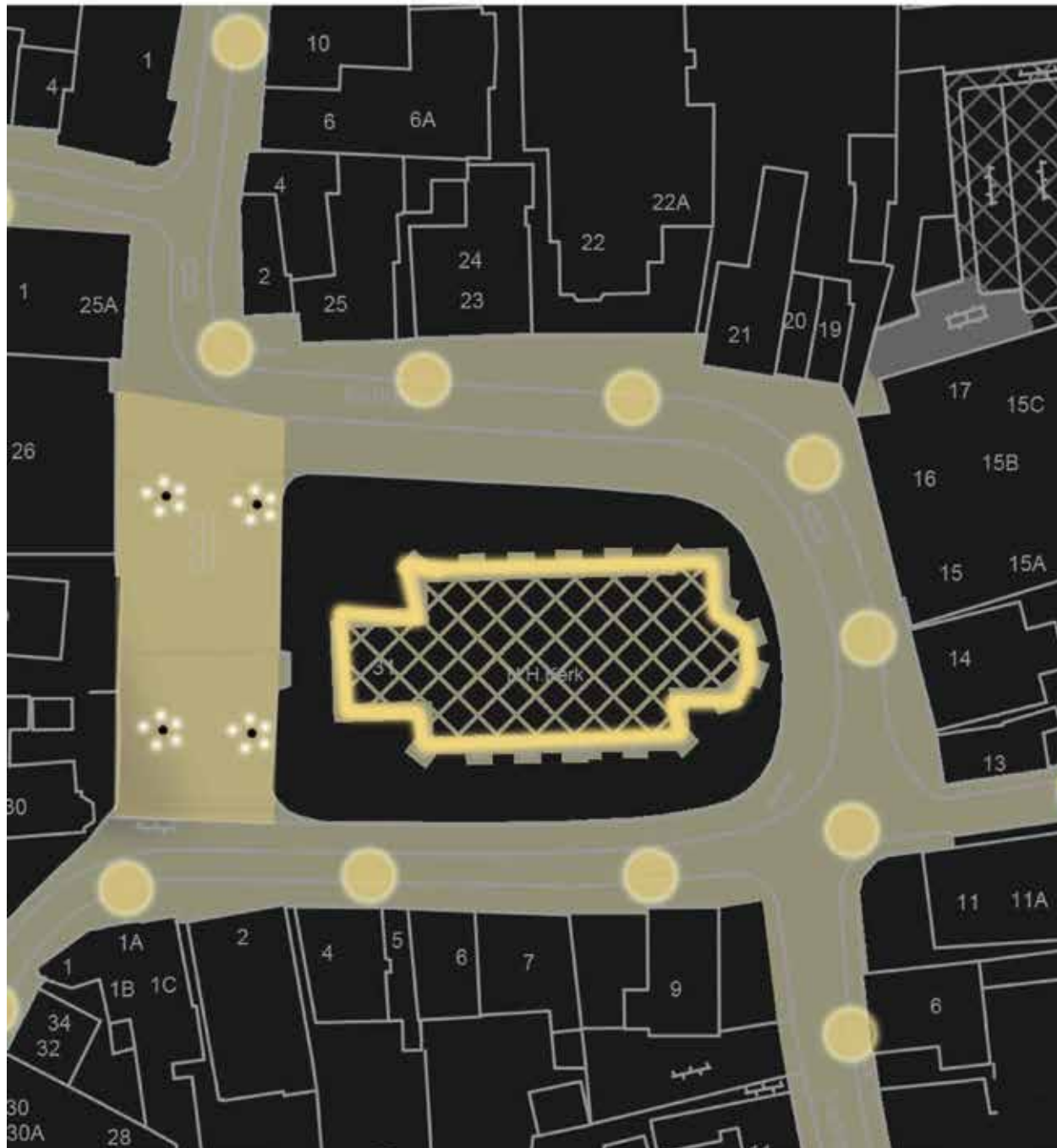


kerk trekt aandacht als haardvuur



wanden vormen decor

KERKPLEIN ontwerp



VERBIJZONDERING KERKPLEIN

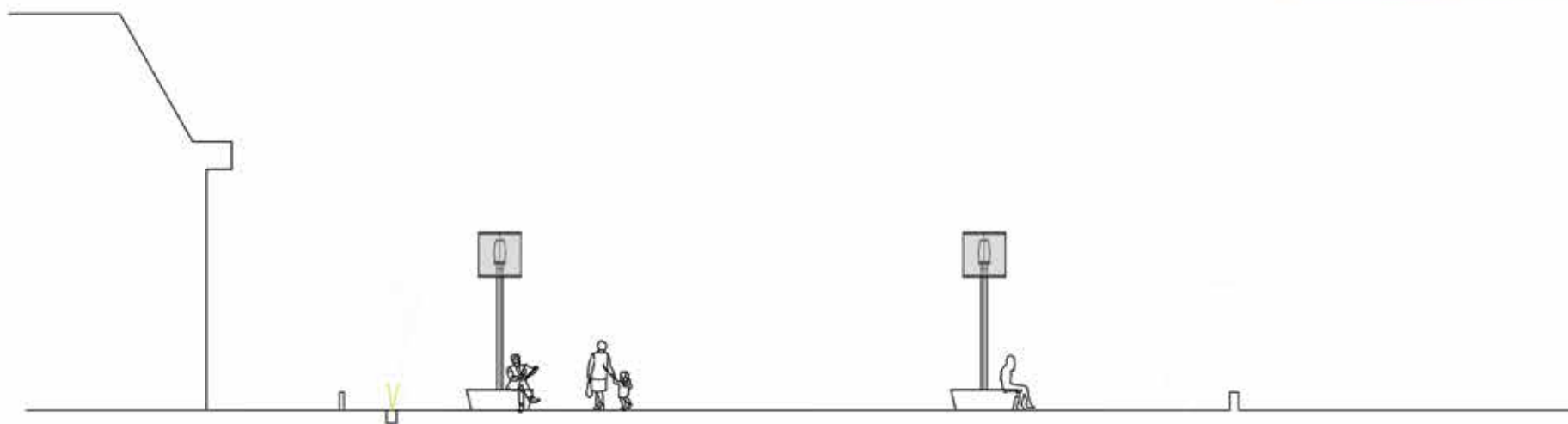
- vermindering doorgaand karakter
- verhogen verblijfskarakter
- leilindes uitlichten
- rekening houden met banken
- combifunctie voor uitlichten kerktoren

UITWERKING

- bijzonder armatuur vestigt aandacht op plein
- markeren plein
- verbijzondering t.o.v. omgeving OV
- uitwerking in samenhang met op te stellen inrichtingsvisie

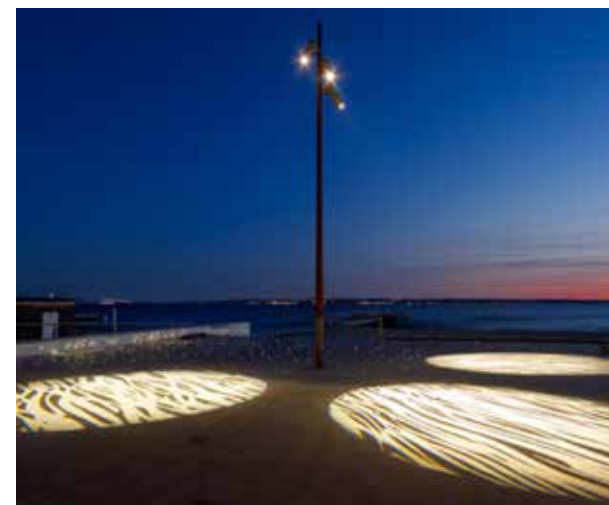
Lichtvisies

KERKPLEIN ontwerp

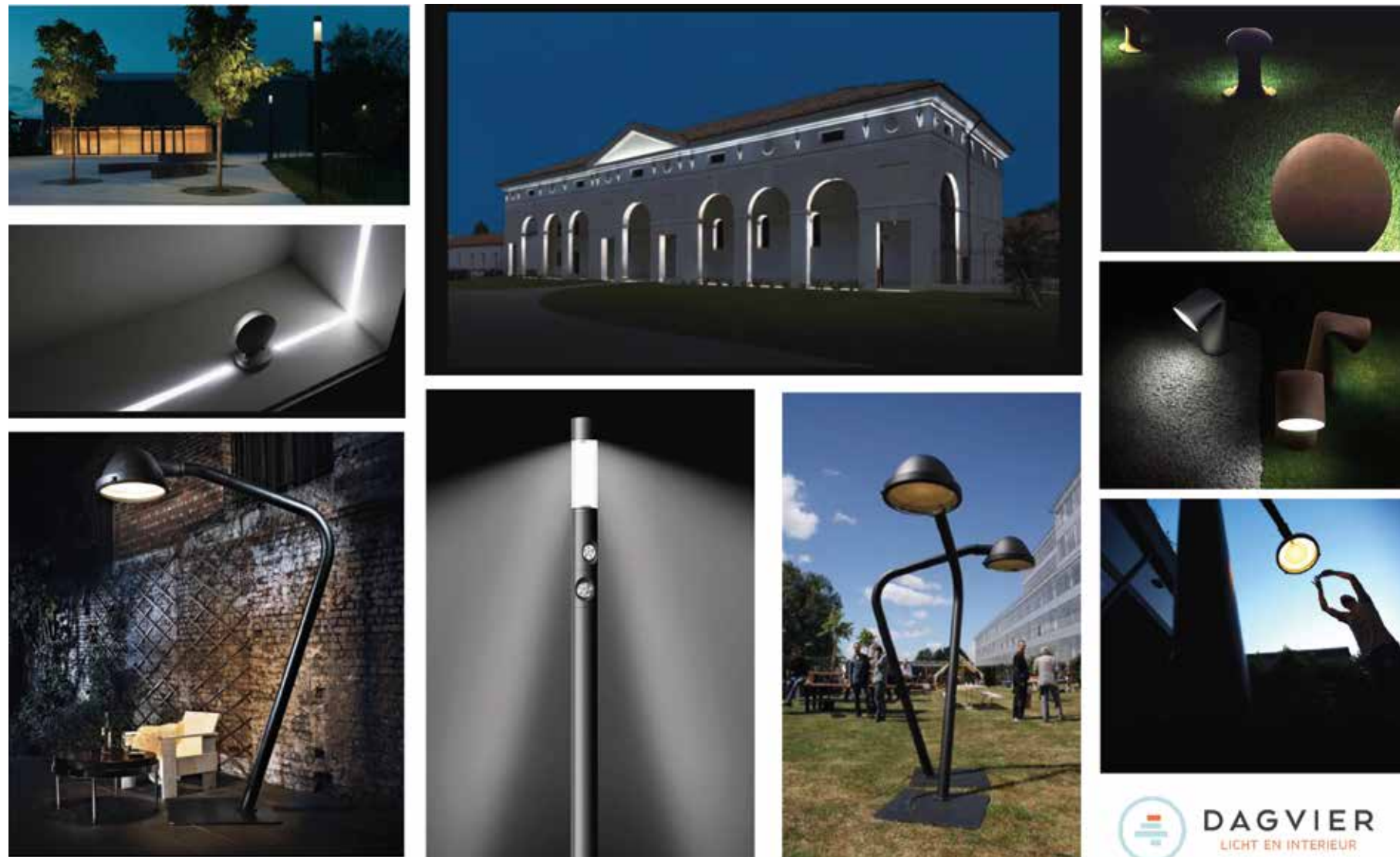


Bijlage

Lichtvisies



Lichtvisies



DAGVIER | Elburg

Naast de lichtvisie is een andere partij bereid gevonden om hun visie te geven.

Hierbij wordt uitgegaan van een subtiële aanlichting van het gebouw. Doel hierbij is om de karakteristieke architectuur met verlichting te accentueren.

Ook kan onderzocht worden om boven het parkeren een ovaalvormige verlichtingstube aan te brengen (op 3 meter hoogte). Hierdoor kan het licht egaal over alle parkeerplaatsen worden verspreid en zijn er geen lantaarnpalen nodig voor het aanlichten van het parkeren.

S O D D O

Pop up

SODOAPPAREL.COM

Pop up architectuur

Een pop-upstore is een tijdelijke winkel die opeens in het straatbeeld verschijnt. Vaak verschijnen deze winkels in een bestaand gebouw dat leeg staat of in een half lege ruimte.

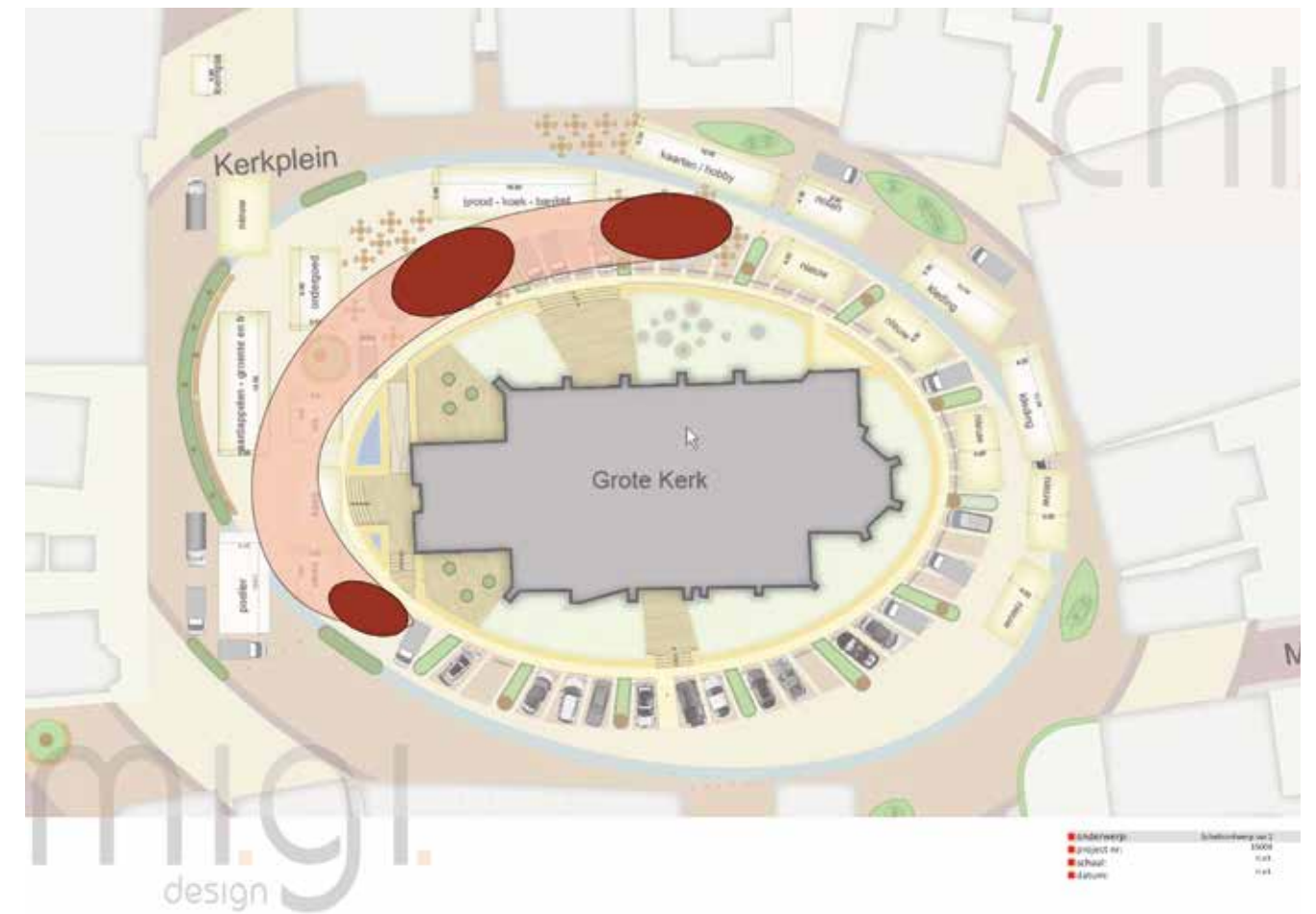
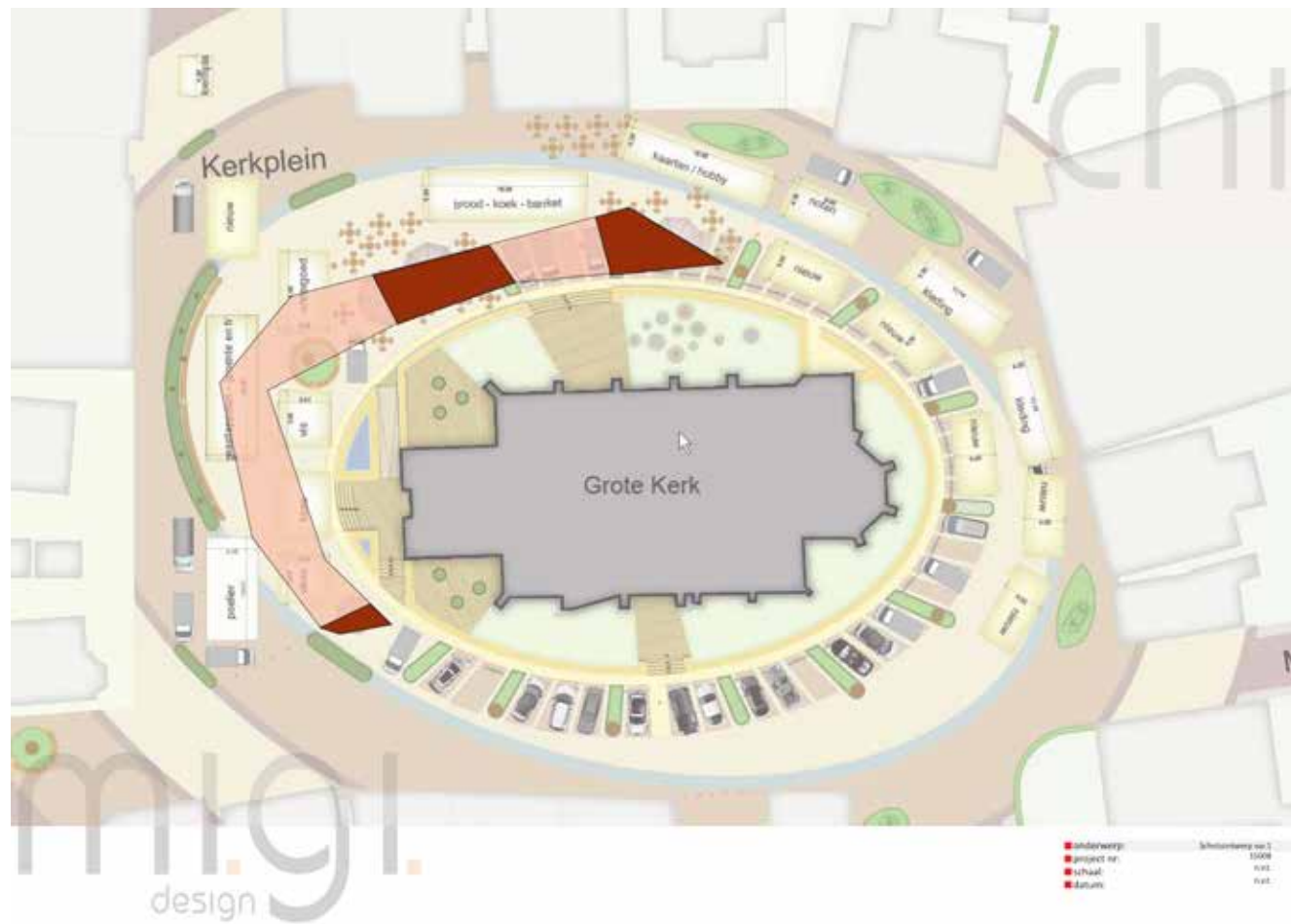
Deze pop-upstores kunnen op verschillende manieren worden ingevuld. Zo kan men er tijdelijke winkels van maken waar producten worden verkocht zoals kleding, make-up of kunst. Daarnaast bestaan er ook pop-up restaurants. Men kan dan dus voor een bepaalde tijd op een bepaalde plek eten. Deze tijdelijke projecten verschijnen plotseling en zonder enige aankondiging en verdwijnen ook vaak in een rap tempo. Zo kiezen sommige mensen ervoor hun winkel voor zes weken te vestigen en vervolgens verder te gaan. Soms is een pop-upstore zo'n hit, dat het zich permanent vestigt. Een tijdelijke winkel is een goede manier om aandacht te verkrijgen, zonder veel geld te hoeven investeren in een pand.

Voor het Kerkplein is de visie dat er tijdens het terrassenseizoen pop upstores verschijnen om de levendigheid van het plein te verhogen. Voor het restaurant Voila is een overkapping wenselijker dan een afgesloten gebouwtje. Na het terrassenseizoen kunnen de gebouwtjes en overkapping worden verwijderd omdat er dan weinig of geen gebruik van zal worden gemaakt.

Hierdoor ontstaat in deze periode meer ruimte voor parkeren.

Bijlage

Pop up architectuur



Pop up architectuur

chimigi

In het kader van de academische opgave van de Academie van Bouwkunst heb ik een tweetal voormalige studenten van deze academie bereid gevonden om hun visie te geven op pop up voorzieningen op het nieuwe Kerkplein. Milad Moshtaghpoor en Zain Naqvi die samenwerken onder hun bureaunaam chimigi vanuit Almere.

Pop up store

Mensen willen worden verrast. De consument hongert naar een 'ervaring' in de belevingseconomie. Een pop-upstore is een tijdelijke winkel die opeens in het straatbeeld verschijnt. Vaak verschijnen deze winkels in een bestaand gebouw dat leeg staat of in een half lege ruimte.

Voorwaarden voor de pop up architectuur:

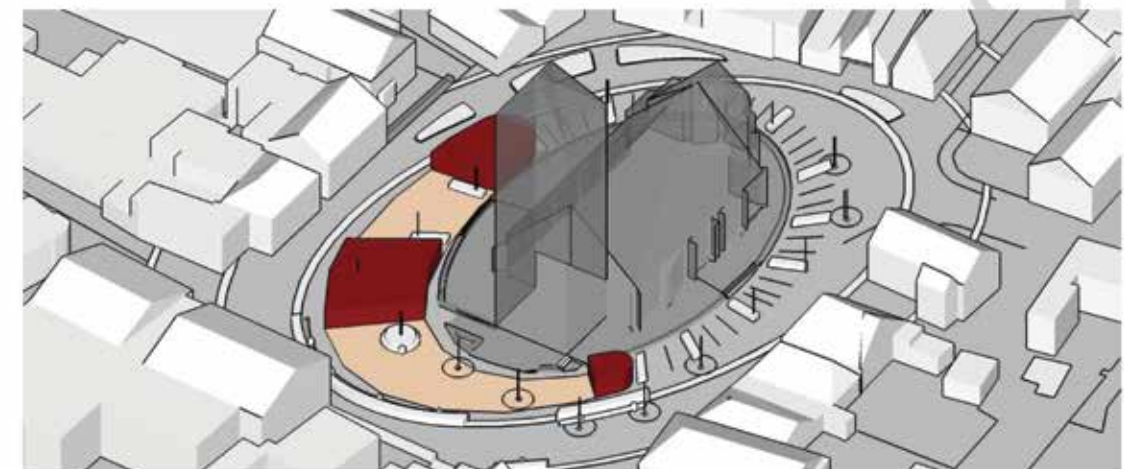
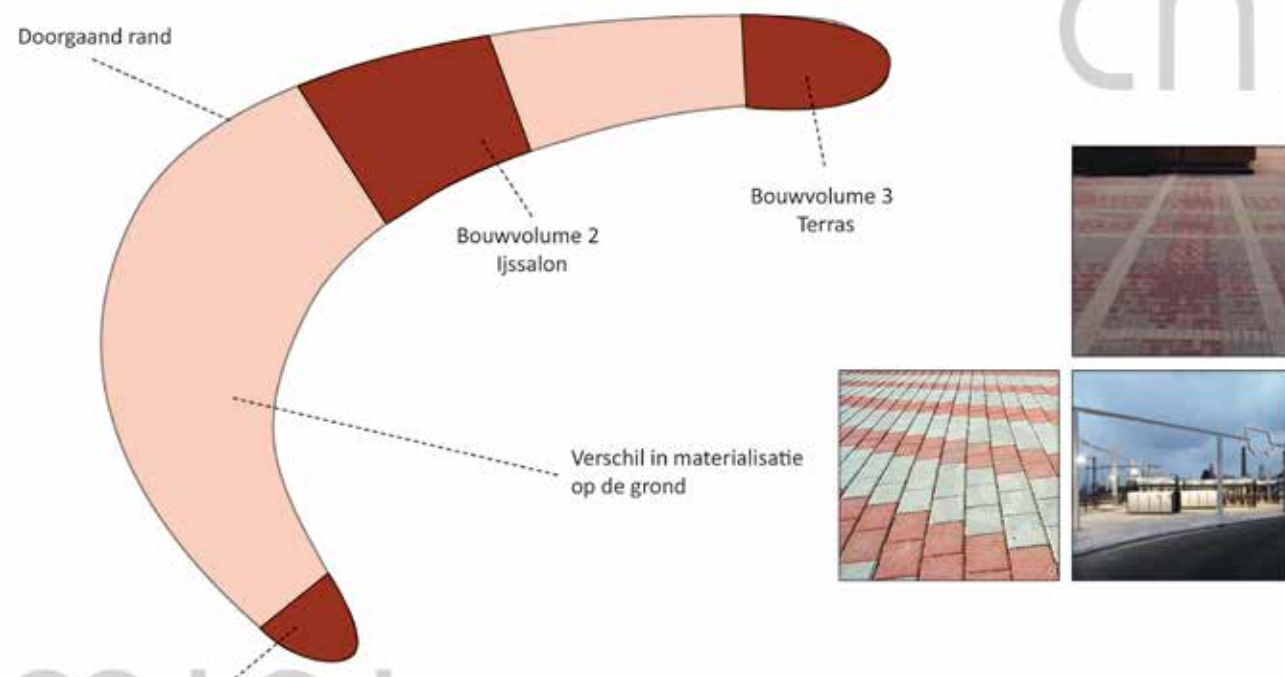
- Gebruik maken en/of reactie geven op de gebruikte vormtaal van het Kerkplein;
- Eenvoudig uit te breiden, af te breken en op te bouwen;
- Optimaliseren van verblijfsruimte en terrasfunctie(s);

De eigenaar van het restaurant Voila heeft aangegeven dat ze liever een overkapping zien dan een afgesloten horeca faciliteit. De extra investering dient zich te bewijzen door extra omzet en rendement. Hierbij wordt niet uitgesloten dat de overkapping in een later stadium een dichte horeca voorziening wordt. Men wil ook liever geen concurrerende horeca op het plein. Wat wel op prijs wordt gesteld is aanvullende horeca zoals een ijssalon. Een echte ijssalon is (nog) niet aanwezig in Dalfsen en is daarnaast ook nog seizoensgebonden wat goed uitkomt met de visie voor autoluw maken van het plein gedurende het terrasseizoen.

Mocht het te zijner tijd zover komen om extra horeca voorzieningen te realiseren dan adviseer we ten eerste dit in overleg te doen met omwonenden en de eigenaren van restaurant Voila.

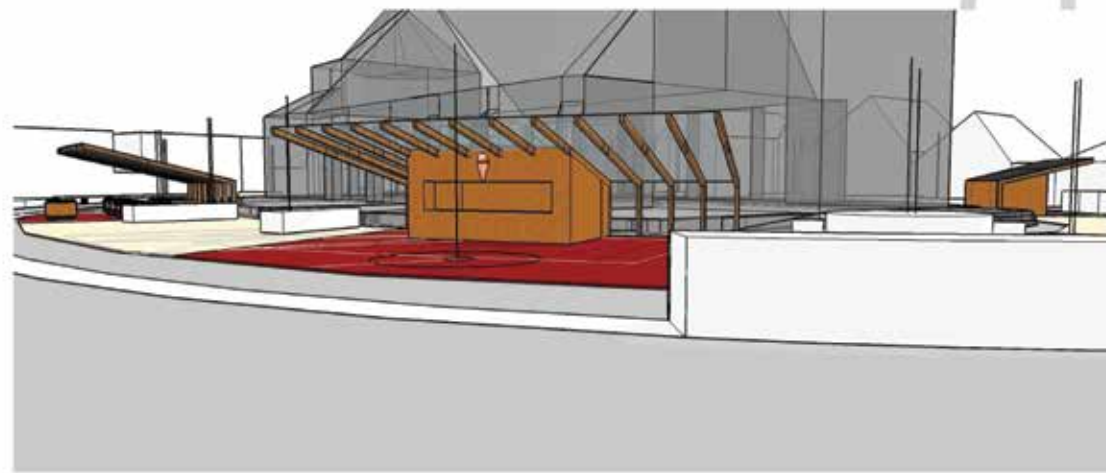


Bijlage



migi.
design

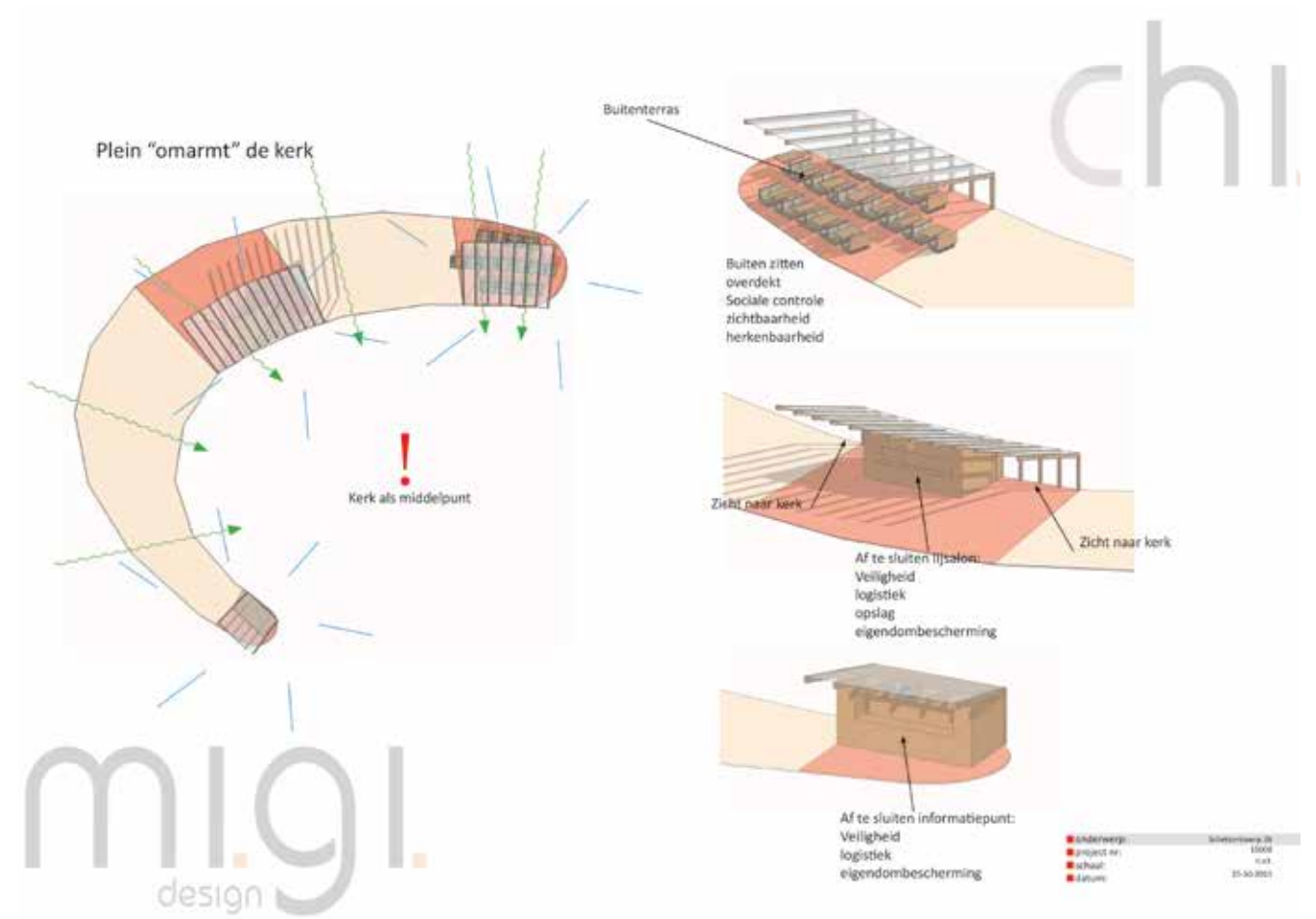
onderwerp:	Substratum van 1
project nr:	19009
schied:	1/11
datum:	1/11



Overkapping in context
drie opbjecten, één vormentaal!

migi.
design

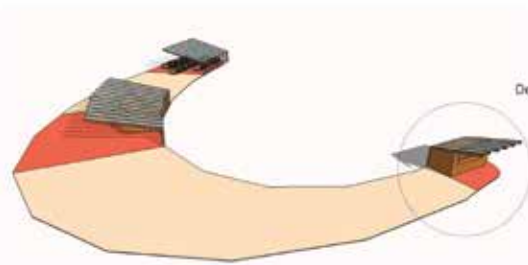
onderwerp: Schiedamschedijk
project nr: 1000
toestand: uit
datum: 25-10-2013



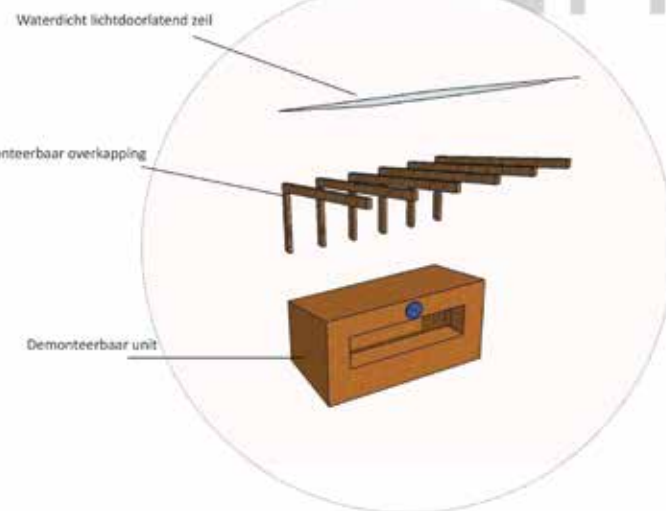
Bijlage

Pop up architectuur

Herkenbaarheid in context



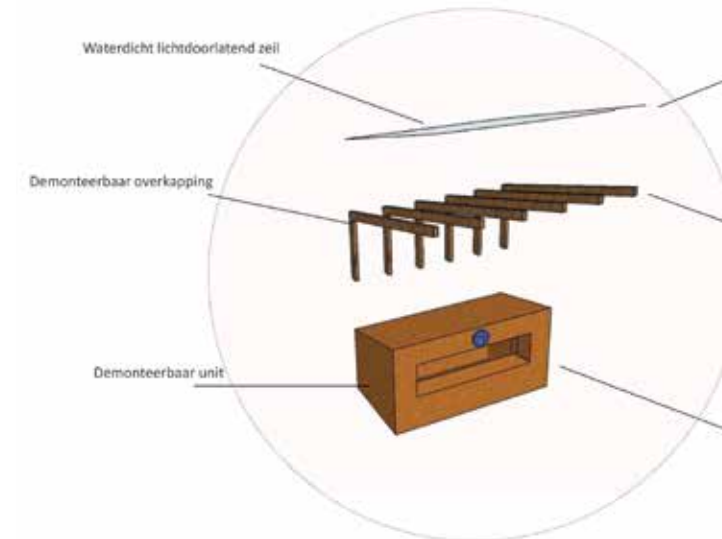
Totaalbeeld plein (permanent)



Elementen (seizoensgebonden)



onderwerp: Schiedamschen Dijk
project nr.: 10008
toestand: uit
datum: 25-10-2013



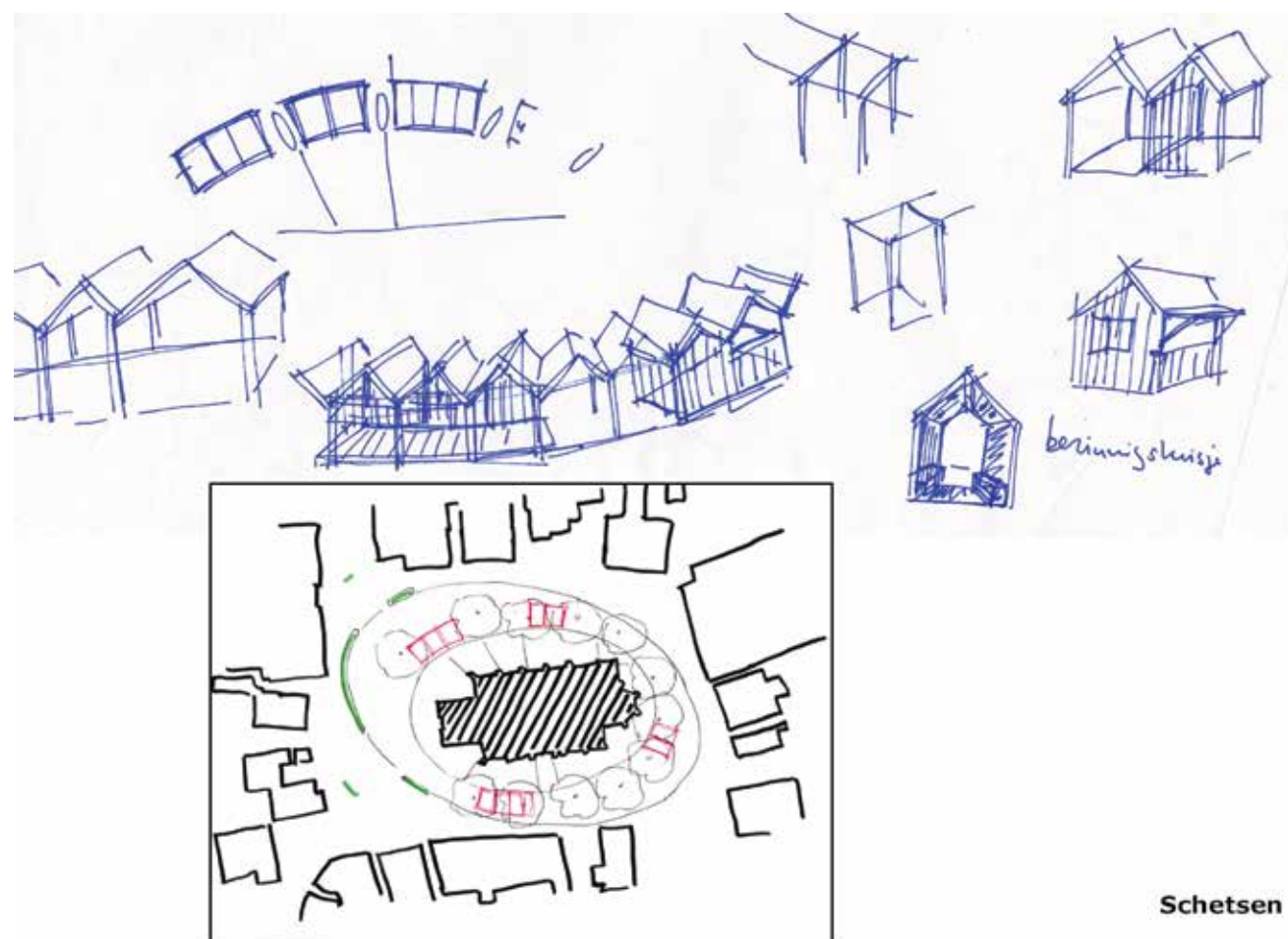
onderwerp: Schiedamschen Dijk
project nr.: 10008
toestand: uit
datum: 25-10-2013

Pop up architectuur

Lucienne van der Veen

Ook heb ik Lucienne van der Veen bereid gevonden haar visie te geven op pop up horeca voorzieningen op het nieuwe Kerkplein.

Lucienne is afgestudeerd aan de Artez Hogeschool richting interieurarchitectuur en ruimtelijke vormgeving en woonachtig en werkzaam vanuit Wijhe.



Pop up architectuur



Impressies



Impressies



Realisatie & beheer

Realisatie en beheer

Last but not least de realisatie en het opvolgend beheer.

Na de planvorming zal het ontwerp gerealiseerd moeten worden. Dat tijdens het ontwerpproces goed overleg nodig is met uitvoerende mensen spreekt voor zich. Een heldere beheervisie en een begeleiding op de nakoming daarvan is essentieel om het Kerkplein succesvol te laten functioneren.

Als landschapsontwerper wordt niet alleen gekeken naar het groen maar naar alle componenten welke deel uitmaken van het openbaar gebied. Dit varieert van verharding, spelelementen tot terreinmeubilair en verlichtingsarmaturen.

Hierbij worden enkele aandachtspunten onder de aandacht gebracht.

Bijlagen

Algemeen



Geïmpregneerde natuursteen.



Geïmpregneerde natuursteen.



Slechte afvoer afwateringsgoot.



Geen wenselijk beeld op de verharding.

Om een hart goed te laten kloppen is het van belang dat het hart goed wordt onderhouden. Goed onderhoud bestaat daaruit dat alle onderdelen functioneren zoals bedoeld en dat er een bepaald netheidsbeeld aanwezig is.

Het netheidsbeeld voor het hart en centrum van Dalfsen dient hoog te zijn. Geen zwerfvuil dat langer dan 24 uur aanwezig is, geen ongewenste kruidengroei in verharding en andere ongewenste plaatsen.

Een goed functionerend Kerkplein dient een aangename en schone openbare verblijfsruimte te zijn.

Het toepassen van die materialen welke duurzaam zijn en minimaal onderhoud vergen is hierbij de eerste stap.

Afwatering

Naast het dagelijkse netheidsbeeld is het onderdeel afwatering ook van groot belang. Om dit goed te garanderen dient het plein te worden doorgerekend op de piekmomenten van hemelwaterafvoer. Momenteel zijn er na een fikse bui de nodige plassen op en rond de afwateringsgoot en dat is geen reclame voor een schoon en goed functionerend kloppend hart.

Handhaving

Naast het netheidsbeeld is handhaving van uitgevaardigd beleid ook van belang. Met name op het gebied van parkeren, laden en lossen is er nog een stuk te winnen volgens de omwonenden.

Verharding

Naast het vrij houden van ongewenste kruidengroei is het van belang dat verzakkingen niet lang aanwezig zullen zijn. Vanzelfsprekend is hiervoor een goede opbouw van ondergrond van belang maar ook een regelmatig onderhoud om plasmvorming te voorkomen.

Reclame uitingen

De reclame uitingen dienen ons inziens ook te worden meegenomen in de centrumvisie. We zien graag dat dit in een beeldkwaliteitsplan duidelijk wordt omschreven.

Zitrand en terreinmeubilair



Erlau banken/stoelen toegepast bij DSM Zwolle.



Erlau banken/stoelen toegepast bij DSM Zwolle.



Foto onderschrift



Metalen bank.

Een van de fundamenteën van het gekozen ontwerp is de grondkerende zitrand van Bentheimersteen.

Omdat zandsteen een poreus en relatief zacht materiaal is, is dit gevoelig voor aantrekken en vasthouden van vuil. Dit vuil kan bestaan uit aangroei van algen tot het indringen van stof en afspoelend water van het gazon. Het gevolg is dat de Bentheimersteen zandsteen donker en vuil wordt en weinig uitnodigend om op te gaan zitten.

Om dit te voorkomen dient de steen te worden geïmpregneerd. Door het impregneren zal er geen tot weinig water meer in de steen dringen. Hierdoor blijft de steen schoner. Het nadeel hiervan is dat het water na een regenbui en/of dauw langer op de steen blijft liggen.

Wat hierbij van belang is dat het impregneren na verloop van jaren weer dient te worden herhaald om een schone zitrand te behouden.

Niet zorgvuldig en tijdig onderhoud zal de kwaliteit van de zitrand doen afnemen.

Banken

De banken kunnen worden vervaardigd van metaal, hout en/of kunststof. Advies is om de

banken van metaal te vervaardigen welke is gecoat met een kunststof. Dit vergt minimaal onderhoud, wordt niet groen en is snel droog. Hiervoor adviseren wij buitenmeubilair van Erlau uit Duitsland. In overleg met deze leverancier kunnen banken op maat worden gemaakt voor het Kerkplein te Dalfsen. Daarnaast kunnen de banken gekleurd worden in vrijwel elke wenselijke kleur.

Verlichting

Omdat verlichting een grote rol speelt in het uiteindelijke ontwerp is het van belang dat hiervoor heldere afspraken worden gemaakt met leverancier/installateur met betrekking tot het onderhoud daarvan.

Verkeersborden

Momenteel staan sommige verkeersborden scheef en dat geeft een slordig beeld voor het centrum van Dalfsen. Regelmatige controle en adequaat herstel is hierbij van belang.

Bijlagen

Bomen en hagen



Bron: entocare.nl

Lindebladluis.



Bron: stadengroen.nl

Met hoogwerker zakjes met larven in boom hangen.



Beschadiging lak van auto's door honingdauw.



Rond knippen van een haag.

De aanwezige en te behouden lindebomen vergen de nodige aandacht en onderhoud. Naast de jaarlijkse bladval in de herfst is ook regelmatige controle op dood hout in de kroon van belang.

In de herfst blijven de bladeren vaak lang liggen en worden nat door regen en/of dauw. Hierdoor ontstaan gevaarlijke verkeerssituaties voor mensen op fietsen, brommers en andere tweewielers. Daarnaast ondervinden de omwonenden en wandelaars de nodige overlast van het overtollige blad.

Ook valt in de winterperiode het nodige dode hout uit de verschillende kronen, vooral na een fikse storm. Het laten liggen van dit dode hout op het gazon en de verharding geeft niet het gewenste netheidsbeeld.

Veel irritatie met betrekking tot de bomen kan worden weggenomen door een frequenter onderhoud van deze bomen en hun restproducten. Naast bladval is er in het groeiseizoen veel overlast van de restproducten van bladluizen, de honingdauw. De zomerlinde is hier erg gevoelig voor terwijl de krim- en zilverlinde hier nauwelijks vatbaar voor zijn.

Biologische bestrijding

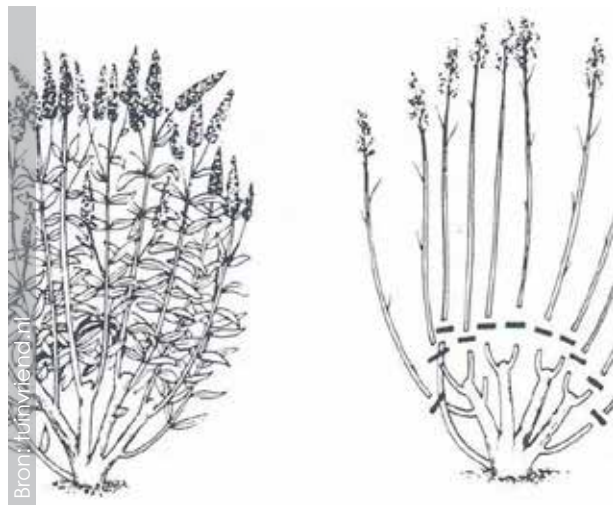
Wellicht is het te onderzoeken of biologische bestrijding mogelijk is met behulp van zweef- en gaasvliegen, lieveheersbeestjes en sluipwespen. Hiervoor zijn verschillende firma's in den lande gespecialiseerd. Ook kan contact worden opgenomen met Alterra van de Wageningen Universiteit.

Hagen

Omdat het overgrote deel van de aanwezige lindebomen uit het plan is verdwenen zullen de onderhoudskosten hiervoor sterk afnemen. Hierdoor is er budget om de getekende hagen goed te onderhouden. Dit houdt in afhankelijk van de toegepaste soort minimaal twee maal per jaar knippen en bemesten.

Hierbij dienen de hagen aan alle zijden rond te worden geknipt zo als eerder in deze rapportage is aangegeven en zichtbaar is op de hiernaast geplaatste foto. Dat hiervoor de nodige vakkennis en ervaring nodig is spreekt voor zich.

Beplanting & ecologie



Goede instructies hoe en wanneer te snoeien.



Bodembedekkende vaste plant.



Bodembedekkende vaste plant.



Bodembedekkende vaste plant.

Naast de bomen en hagen zijn er enkele plantvakken aangebracht in het pleinontwerp. Naast hagen zullen hierin verhoogde borders komen met solitaire bloemheesters en vaste planten. Om bloemheesters vitaal te houden is regelmatig en adequaat snoeien van groot belang naast het regelmatig bemesten.

Ook zullen er bodembedekkende vaste planten worden toegepast in de verhoogde borders.

Ecologische waarde

Bij alle keuzes die gemaakt worden voor aanvullende beplanting zal gekeken dienen te worden naar de toegevoegde ecologische waarde. Hierbij kan men denken aan drachtplanten voor bijen en vlinders. Omdat horeca wenselijk is zal de voorkeur uitgaan naar vlinders. Sommige planten trekken wel vlinders aan maar geen bijen. Bij de soortkeuze dient hier rekening mee te worden gehouden.

Gazon

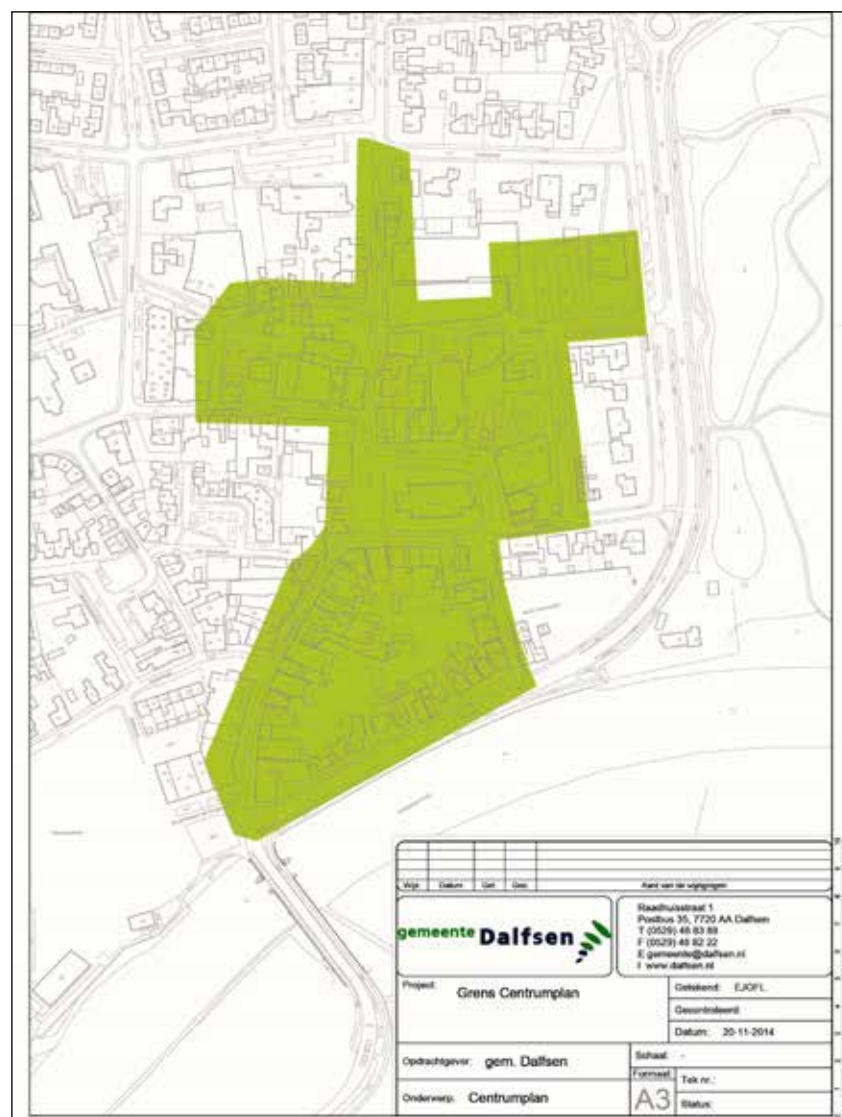
Het gazon op het verhoogde plateau is een grote blikvanger. Omdat grote delen in de schaduw liggen is het van belang het juiste grasmengsel toe te passen. Ook het regelmatig bemesten, beluchten, bezanden en

verticuteren van dit siergazon is van belang om het gazon in goede conditie te houden. Het regelmatig maaien en bemesten behoort tot de standaard werkzaamheden. Momenteel laat dit nogal te wensen over waardoor de grasmat een weinig appetijtelijk aanblik geeft.

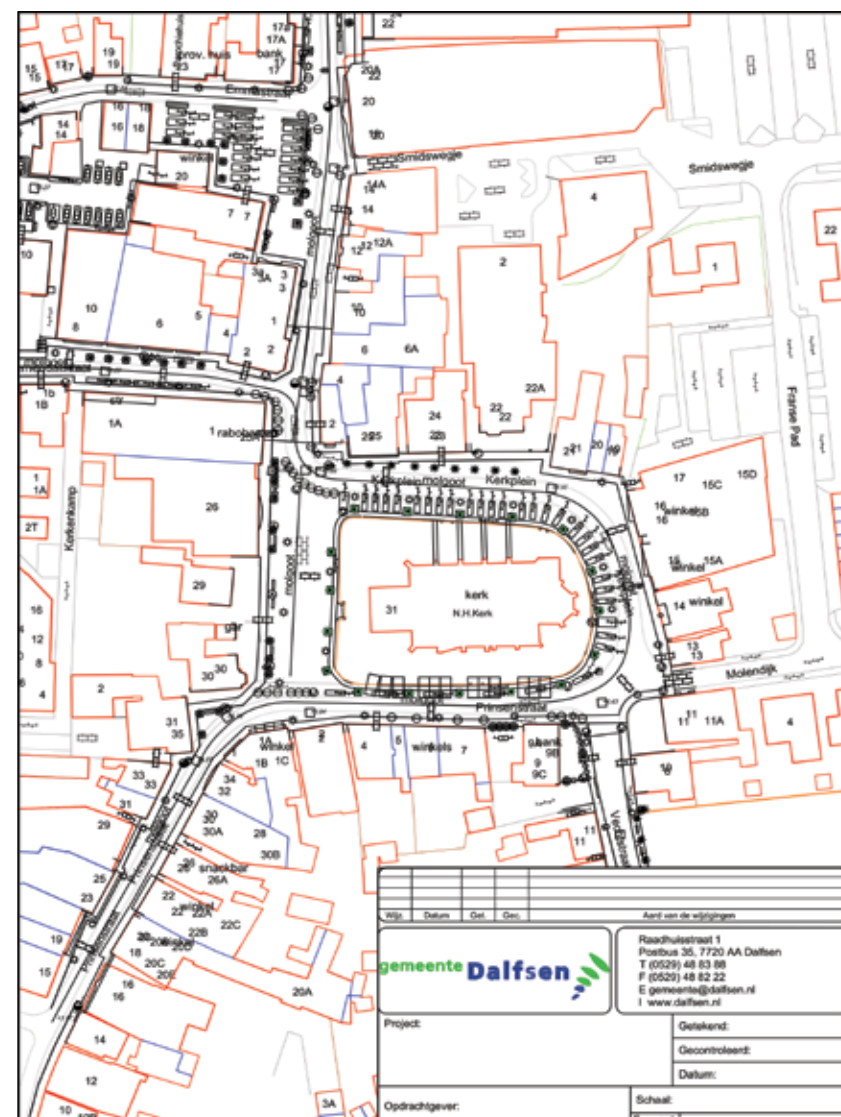
Het toepassen van biologische meststoffen verdient de voorkeur boven de kunstmeststoffen. Dit in verband met het bodemleven welke van groot belang is voor een goed gazon.

Verstreckte tekeningen

Tekeningen en luchtfoto



Centrum gebied



AutoCAD tekening Kerkplein en omgeving



Luchtfoto A0



otl ' zwolle' bv
ontwerpburo voor tuin- en landschap

Koedijk 8
7711 DL Nieuwleusen

T: 06-53 250 362
M: info@otl.nl